

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені
адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут

Кафедра Теоретичних основ олімпійського та професійного спорту

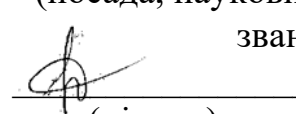
«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри

«9» грудня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»

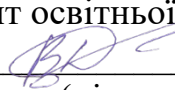
на тему:
РОЗВИТОК «ІНВАСПОРТУ» МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Виконала: студентка 6541мз групи
 Ковтченко О.В.
(підпис)

Керівник роботи:
Доцент, к.пед.н.
(посада, науковий ступень вчене
звання)
 Адаменко О.О.
(підпис)

Миколаїв 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра Теоретичних основ олімпійського та професійного спорту
Спеціальність 017 Фізична культура і спорт
Освітня програма Олімпійський та професійний спорт

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми

(підпис)
«9» грудня 2025 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Студентці Ковтко Ользі Василівні
(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Розвиток «Інваспорту» Миколаївської області в умовах воєнного стану

Керівник роботи к.пед.н, доцент Адаменко Оксана Олександрівна
Затверджені наказом ректора № 967-уч від «5» вересня 2025 року

2. Термін подання роботи: листопад 2025 року

3. Вихідні дані по роботі: науково-методична література та джерела мережі Інтернет

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів)

1. Теоретико-методологічний аналіз розвитку «Інваспорту» в Україні
2. Стан та етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану
3. Перелік презентаційних матеріалів. Кваліфікаційна робота та презентація на 20 слайдах

1. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Адаменко О.О. доцент	25.09.2024	20.01.2025
2	Адаменко О.О. доцент	20.01.2025	20.05.2025
3	Адаменко О.О. доцент	20.05.2025	29.10.2025

2. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
-------	---------------------	---------------------------------	----------

1.	Визначався напрямок дослідження. Було сформульовано тему, мету і визначено завдання дослідження. Здійснювався аналіз літератури та мережі Інтернет з метою дослідження історії розвитку Паралімпійського і Дефлімпійського рухів в Україні за часів незалежності.	Вересень-грудень 2024 р.	
2.	За допомогою методів контент-аналізу та хронологічного методу досліджувалися нормативні документи, положення, звіти та інші документи функціонування «Інваспорту» в Україні.	Січень - травень 2025 р.	
3.	Було розроблено анкету і проведено анкетування спортсменів з інвалідністю щодо проблем та шляхів розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт».	Червень-вересень 2025 р.	
4.	Здійснювався аналіз анкетування спортсменів з інвалідністю, були сформульовані рекомендації. Проводилася апробація результатів дослідження шляхом участі у роботі Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток спорту в сучасних умовах: новітні виклики, проблеми та перспективи» 31 жовтня 2025 р., НУК імені адмірала Макарова. Завершувалося оформлення роботи та формулювалися висновки.	Жовтень-грудень 2025 р.	

Студент

Ковтченко О.В.

Керівник роботи

Адаменко О.О.

АНОТАЦІЯ

Ковтко О.В. Розвиток «Інваспорту» Миколаївської області в умовах воєнного стану.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», освітньої програми «Олімпійський та професійний спорт». Миколаїв: НУК ім. адм. Макарова, 2025. 95 сторінок.

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичних аналіз стану, проблем та перспектив розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану.

На основі дослідження літературних джерел та мережі Інтернет було здійснено теоретико-методологічний аналіз розвитку Паралімпійського, Дефлімпійського рухів та «Інваспорту» в Україні.

У дослідженні висвітлено ключові етапи становлення та розвитку системи «Інваспорту» в Україні в період її незалежності. Проведено аналіз нормативно-правових документів, які визначають і регулюють функціонування системи «Інваспорту» в Україні.

На основі вивчення нормативних документів, правових актів та щорічних звітів проаналізовано етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану та динаміку показників розвитку фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю.

На основі анкетування спортсменів з інвалідністю визначено проблеми та сформульовано шляхи удосконалення діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Ключові слова: інваспорт, фізична культура і спорт, адаптивний спорт, проблеми, шляхи.

ANNOTATION

Kovtko O.V. Development of "Invasport" of the Mykolaiv region under martial law.

Qualification work in the specialty 017 "Physical Culture and Sports", educational program "Olympic and Professional Sports". Mykolaiv: NUK named after Adm. Makarov, 2025. 95 pages.

The qualification work carried out a theoretical analysis of the state, problems and prospects for the development of the Mykolaiv Regional Center for Physical Culture and Sports for Persons with Disabilities "Invasport" under martial law.

Based on the study of literary sources and the Internet, a theoretical and methodological analysis of the development of the Paralympic, Deflympic movements and "Invasport" in Ukraine was carried out.

The study highlights the key stages of the formation and development of the "Invasport" system in Ukraine during its independence. An analysis of regulatory documents that define and regulate the functioning of the "Invasport" system in Ukraine was carried out.

Based on the study of regulatory documents, legal acts and annual reports, the stages of development of the Mykolaiv Regional Center for Physical Culture and Sports for Persons with Disabilities "Invasport" during the period of martial law and the dynamics of indicators of development of physical culture and sports for persons with disabilities were analyzed.

Based on the questionnaire survey of disabled athletes, problems were identified and ways to improve the activities of the Mykolaiv Regional Center for Physical Culture and Sports for Persons with Disabilities "Invasport" during the period of martial law were formulated.

Keywords: invasport, physical culture and sports, adaptive sports, problems, ways.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІНВАСПОРТУ В УКРАЇНІ.....	11
1.1.Паралімпійський та Дефлімпійський рух в Україні.....	11
1.2.Історія становлення та розвитку «Інваспорту» в Україні.....	25
1.3.Структура, завдання та пріоритетні напрямки розвитку «Інваспорту» в Україні	30
Висновки до першого розділу	34
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	37
2.1. Методи дослідження.....	37
2.1.1. Аналіз науково-методичної літератури та джерел мережі Інтернет.....	37
2.1.2. Ретроспективний аналіз розвитку Паралімпійського та Дефлімпійського рухів в Україні.....	38
2.1.3. Контент-аналіз нормативно-правових документів функціонування системи «Інваспорт» в Україні.....	39
2.1.4. Хронологічний метод	40
2.1.5. Анкетування спортсменів.....	41
2.2. Етапи дослідження.....	43
РОЗДІЛ 3. СТАН ТА РОЗВИТОК МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ «ІНВАСПОРТ» В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	44
3.1. Етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.....	44
3.2. Динаміка показників розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» за період воєнного стану.....	64
Висновки до третього розділу.....	69
РОЗДІЛ 4. РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ СПОРТСМЕНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЩОДО ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ «ІНВАСПОРТ» В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	71
4.1. Результати анкетування спортсменів з інвалідністю щодо проблем та перспектив розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.....	71
4.2. Шляхи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану.....	79
Висновки до четвертого розділу.....	82
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

Український центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» є спеціалізованою установою, створеною для реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту серед людей з інвалідністю.

«Інваспорт» демонструє стрімкий розвиток упродовж останніх років, перетворюючись на важливу сферу наукового дослідження. Він охоплює широкий спектр актуальних проблем, серед яких значну увагу приділено нормативно-правовому регулюванню навчально-тренувального процесу та організації змагальної діяльності спортсменів з особливими потребами. Важливим напрямом є моніторинг фізичних навантажень і впровадження ефективних підходів до відновлення спортсменів з інвалідністю. Особливе значення надається забезпеченню медичної та фармакологічної підтримки спортсменів з інвалідністю, що є критично важливим в умовах інтенсивних фізичних і психічних навантажень.

Українські паралімпійці та дефлімпійці протягом періоду незалежності стали прикладом виняткової мужності та непереборного духу. Їхні спортивні здобутки не лише утверджують престиж України на глобальній арені, але також слугують джерелом натхнення для тисяч людей, спонукаючи до боротьби з життєвими викликами.

Російська військова агресія створила численні труднощі та принесла глибокі суспільні й особистісні втрати для українських паралімпійців і дефлімпійців. Багато з них втратили свої домівки, тренувальні бази, а дехто став жертвою окупаційних методів.

Незважаючи на ці надзвичайні обставини, спортсмени продовжують цілеспрямовано тренуватися, прагнучи до участі в майбутніх Паралімпійських, Дефлімпійських іграх. Війна торкнулася кожного українського спортсмена, призвівши до значних втрат: рідні стали жертвами конфлікту, а багато хто залишився без житла. Найбільших руйнувань зазнали Донецька, Херсонська, Запорізька, Сумська, Миколаївська та Харківська

області.

В умовах воєнного стану спортсмени з інвалідністю докладають максимум зусиль для якісної підготовки до змагань, вражаючи силою волі та глибоким патріотизмом.

Питання вдосконалення та подальшого розвитку системи «Інваспорту» знайшли своє відображення у дослідженнях провідних учених, а саме:

- Дразіна Є., Джуринський П., Настаченко Д., Ігнатенко С. [9] здійснили історико-ретроспективний аналіз розвитку спорту осіб з інвалідністю за роки незалежності України;
- Кулинич Б.Г. [19] у своєму дослідженні здійснив пошук витоків паралімпійського руху в Україні;
- Плошинська А. А., Крюкова Ю. О. [24] проаналізували паралімпійський спорт як соціальне явище;
- Скрипка І. М., Ворона В. В. [30] розкрили регіональні аспекти організації роботи в закладах системи «Інваспорт» Сумської області.

Проте, попри значний прогрес у цій галузі, існують аспекти, які ще потребують додаткового наукового опрацювання та уваги у майбутніх дослідницьких проектах. Саме це і зумовило вибір теми дослідження «Розвиток «Інваспорту» Миколаївської області в умовах воєнного стану».

Мета дослідження здійснити теоретичний аналіз стану, проблем та перспектив розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану.

Досягнення поставленої мети зумовлює вирішення наступних **завдань**:

1. На основі дослідження літературних джерел та джерел мережі Інтернет здійснити теоретико-методологічний аналіз розвитку паралімпійського, дефлімпійського рухів та «Інваспорту» в Україні;
2. На основі вивчення нормативних документів, правових актів та

щорічних звітів проаналізувати етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану та динаміку показників розвитку фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю.

3. На основі анкетування спортсменів з інвалідністю визначити проблеми та сформулювати шляхи удосконалення діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Об’єкт дослідження – організація навчально-тренувального процесу підготовки спортсменів з інвалідністю в Миколаївській області в період воєнного стану.

Предмет дослідження – стан, проблеми і шляхи удосконалення діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Головні положення дослідження були апробовані під час участі у роботі Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток спорту в сучасних умовах: новітні виклики, проблеми та перспективи» 31 жовтня 2025 р., НУК імені адмірала Макарова.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи було використано наступні *методи дослідження*:

- аналіз науково-методичної літератури та джерел мережі Інтернет;
- контент-аналіз нормативно-правових документів функціонування системи «Інваспорт» в Україні;
- ретроспективний аналіз розвитку Паралімпійського, Дефлімпійського рухів в Україні;
- хронологічний метод, що дав можливість проаналізувати етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної

культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану;

- анкетування спортсменів з інвалідністю з метою виявлення проблем та формування шляхів удосконалення діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Наукова новизна одержаних результатів. Новизна пропозицій, внесених в кваліфікаційній роботі, полягає у тому, що автором розроблені шляхи удосконалення діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану, які враховують сучасні можливості економічної та соціальної сфер.

Теоретична значущість полягає в аналізі етапів розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану;

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів діяльності системи Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 95 сторінках тексту, містить 9 таблиць і 15 рисунків та 1 додаток. У бібліографії подано 34 джерела, з них 2 зарубіжних.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ «ІНВАСПОРТУ» В УКРАЇНІ

1.1. Паралімпійський та Дефлімпійський рух в Україні

Паралімпійський рух в Україні має багату і шановану історію, яка бере свій початок задовго до здобуття державою незалежності. Однак саме з 1991 року українські спортсмени-паралімпійці почали активно підвищувати міжнародний статус своєї країни.

Символічним стартом успіхів України на світовій арені стали X літні Паралімпійські ігри, проведені у 1996 році в Атланті, США. У своїх перших в історії іграх українська збірна продемонструвала високий рівень підготовки, завоювавши сім нагород: одну золоту, чотири срібні й дві бронзові медалі. Це досягнення стало лише початком майбутніх видатних звершень, які визначили подальший напрямок розвитку українського паралімпійського спорту [22, с 17].

Перші успіхи наших спортсменів з інвалідністю, підкріплені злагодженою і самовідданою роботою команди, очолюваної натхненням і невпинним у своїх задумах президентом Національного паралімпійського комітету В.Сушкевичем. Спільна діяльність стала запорукою впевненого становлення та подальшого розгортання спорту осіб з інвалідністю в Україні і не тільки паралімпійського руху.

Україна відіграє важливу роль у розвитку фізичної культури та спорту для людей з інвалідністю. Національний паралімпійський комітет активно працює над тим, щоб сприйняття та підтримка спорту осіб з інвалідністю відбувалися на рівні державної політики.

Проте ключовий внесок у досягнення успіхів у цьому напрямку роблять самі спортсмени. Усі залучені до системи паралімпійського спорту щиро вірять у правильність вибраного шляху та з максимальною самовіддачею докладають зусиль до своєї справи, наполегливо працюючи над власним розвитком.

Ця згуртована команда щорічно прагне залучати якомога більше людей з інвалідністю до паралімпійського руху, надаючи їм можливість займатися фізичною культурою та спортом. Завдяки цьому вони сприяють їхній інтеграції у повноцінне життя як вільних і рівноправних громадян України.

Штаб Національного паралімпійського комітету України розробляє стратегію етапної програми розвитку спорту осіб з інвалідністю України, в яку входить створення матеріально-технічної бази з різних видів спорту в усіх регіонах країни.

До роботи з людьми з інвалідністю залучаються висококваліфіковані спеціалісти. Станом на кінець 2004 року по всій Україні функціонували 27 регіональних центрів «Інваспорт» та 76 відділень у обласних центрах, у м. Києві, Севастополі, а також були відкриті 25 дитячо-юнацьких спортивних шкіл для осіб з інвалідністю. Загалом понад 20 тисяч людей, серед яких 8500 школярів, долучилися до діяльності спортивних клубів і секцій [9, с. 55].

Щороку в країні проводилося близько 200 чемпіонатів та кубкових турнірів із 17 видів спорту для спортсменів із ураженнями опорно-рухового апарату, порушеннями слуху, зору, розумового та фізичного розвитку.

Під час XI Паралімпійських ігор у Сіднеї, які відбулися у 2000 році, взяли участь 3843 спортсмени зі 127 країн світу, серед них було 67 представників України. Українська команда змагалася у восьми спортивних дисциплінах, здобувши 3 золоті, 20 срібних і 14 бронзових медалей. У загальному медальному заліку Україна посіла почесне 12 місце, що стало значним прогресом порівняно з результатами Атланти-1996 [19, с. 54].

Серед спортсменів, які відзначилися на XI Паралімпійських іграх варто особливо виділити успіх киянина Олександра Ясиновий (тренер А. Богач), що завоював золоту медаль у метанні диска і срібну в штовханні ядра. Бронзовий призер Атланти кіровоградський плавець Юрій Андрюшин виграв в австралійському басейні дистанцію на 50 м. батерфляєм. Здивував і захопив спортивний світ представник Донецька Олександр Мащенко. Ще нікому не вдавалося в 14 років підніматися на найвищу сходинку п'єдесталу

пошани Паралімпійських ігор. Український хлопець виграв фінал на 100 м брасом і став символом молодості і сили в Сіднеї. Три срібні медалі (50, 100 і 200 м вільним стилем) внесла у загальнонаціональний скарбнички чарівна представниця Дніпропетровська Олена Акопян[19,с. 55].

Вперше призерами Паралімпійських ігор стали представники пауерліфтингу. У Лідії Соловйової (Дніпропетровськ) - срібна медаль, а у Людмили Османовій (Крим) - бронзова. Представник Львова Сергій Атаманенко (тренер М. Хусківадзе) вперше для збірної України виборов срібну медаль у стрільбі з лука. Тотально сліпий Олександр Іванюхін (Донецьк) виграв срібну медаль у п'ятиборстві та бронзову на стометрівці. Сергій Колос з Луганська був другим у метанні списа.

В день закриття Ігор відбувся фінал Паралімпіади з футболу серед спортсменів з наслідками дитячого церебрального паралічу (ДЦП). Українська збірна, відібрала у своїх основних суперників - збірної Росії - всі найгучніші титули, була налаштована на цей матч по-бойовому. Однак, в той рік все сталося зовсім не так, як хотілося прихильникам нашої команди. Заключний матч був програний. І хоча вже дуже скоро міжнародні експерти дадуть повну об'єктивну оцінку футбольного фіналу, що проgrimів в Сіднеї-2000, але ще на чотири довгих роки за підопічними Сергія Овчаренка та Юрія Тимофєєв був закріплений титул віце-чемпіонів.

У 2001 році Міжнародний олімпійський комітет прийняв значущу історичну постанову про перейменування Всесвітніх ігор глухих на Дефлімпійські ігри (Олімпійські ігри глухих) [5, с 37].

Того ж року в Римі, Італія, дефлімпійці з різних куточків світу зустрілися для участі в ХІХ літніх Дефлімпійських іграх. Українська команда спортсменів з порушеннями слуху досягла неймовірного успіху, здобувши 12 золотих, 12 срібних і 10 бронзових нагород, встановивши 4 світових рекорди й посівши четверте загальнокомандне місце серед 85 країн-учасниць [5, 38].

На Паралімпійських іграх у 2002 році, які проходили в Солт-Лейк-Сіті, США, українські спортсмени вписали чергову знаменну сторінку в історію

зимових видів спорту. Їхні виступи стали справжнім проривом, адже команда України завоювала рекордну кількість нагород для зимових Паралімпіад — 12 медалей: 6 срібних і 6 бронзових.

Змагання були надзвичайно складними, зважаючи на те, що Україна поступається природно-кліматичними умовами країнам із сильними традиціями зимових видів спорту, таких як Скандинавські країни, Канада чи Польща. Однак українським паралімпійцям вдалося показати високий рівень майстерності, жагу до перемог і бойовий дух.

Усього в зимових Паралімпійських іграх взяли участь 580 спортсменів із 35 країн, а Україна посіла дев'яте місце в загальному командному заліку. Особливо вражаючими стали виступи українських спортсменок Світлани Трифонової та Олени Юрковської, які зарекомендували себе як видатні особистості у світі спорту. Світлана здобула три срібні медалі та одну бронзову, а Олена — одну срібну та три бронзові. Серед чоловіків найкращими результатами відзначилися Олег Мунц із двома срібними нагородами, а також Микола Овчаренко та Віталій Лук'яненко, які завоювали бронзу. Для багатьох українських атлетів навіть бронзові медалі стали справжнім символом золотих досягнень, засвідчуючи високу наполегливість і професіоналізм наших паралімпійців.

2002 рік став знаковою сторінкою в історії паралімпійського спорту України, коли Київ перетворився на центр європейського паралімпійського футболу. З 30 серпня по 8 вересня вперше в історії країни матчі чемпіонату Європи з паралімпійського футболу (для спортсменів з наслідками церебрального паралічу) відбулися на двох головних стадіонах столиці — «Динамо» і НСК «Олімпійський».

У події взяли участь національні збірні Ірландії, Іспанії, Нідерландів, Португалії та об'єднана команда Англія-Уельс. Цей турнір став тріумфом для України з кількох причин. Завдяки напруженій боротьбі у фіналі українська збірна здобула перемогу над Росією з переконливим рахунком 5:1, ставши чемпіоном Європи. Але ще важливішим був той факт, що Україна довела

здатність організувати міжнародний спортивний форум найвищого рівня. Гостей захопили бездоганні умови для проживання й тренувань, прозоре суддівство, цікава екскурсійна програма та щира українська гостинність, яка залишила незабутні враження [22, с.20].

Наступного року відзначалася ще одна важлива дата — 10-річчя створення державної системи фізичної культури і спорту для людей з інвалідністю. На той час у реабілітаційних заходах і спортивних заняттях брали участь вже 40 тисяч осіб. Серед найбільш популярних видів спорту виділялися легка атлетика (4023 учасники), футбол (2556), настільний теніс (2111), шахи (1945), шашки (1622) та плавання (1544). Україна продовжувала важливу роботу з розвитку цієї сфери, підтверджуючи статус однієї з провідних країн у просуванні паралімпійського спорту[22, с.20].

В Україні було відкрито 147 спеціалізованих відділень паралімпійської та дефлімпійської підготовки на базі 84 спеціальних шкіл-інтернатів у 23 областях[9, с. 55].

Зокрема, значну популярність здобула щорічна Спартакіада для дітей з інвалідністю «Повір у себе», яку організовують регіональні центри фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт».

В Україні активно розвиваються такі нові види спорту, як голбол для незрячих спортсменів та баскетбол на візках. Окрім цього, все більшого міжнародного визнання набувають танці на візках, які демонструють високий рівень виконавської майстерності.

З 17 по 28 вересня 2004 року в Афінах, Греція, відбулися XII літні Паралімпійські ігри. У змаганнях взяли участь 3837 спортсменів з інвалідністю із 136 країн світу, які виступали у 19 спортивних дисциплінах. Медалі різного рангу здобули представники 73 країн, а переможцями ігор стали спортсмени з 56 держав. У неофіційному командному заліку за кількістю золотих нагород перше місце виборола команда Китаю (63 нагороди), друге – команда Великої Британії (35), третє – Сполучені Штати Америки (27) [22, с. 21].

Українська делегація на цих Паралімпійських іграх складалася з 88 спортсменів. Незважаючи на порівняно невелику кількість учасників, їхній виступ став видатним іще й завдяки високому рівню майстерності, професіоналізму та самовдосконалення. Українські паралімпійці не лише продемонстрували чудові спортивні результати, але й показали світові приклад того, як долати життєві виклики з гідністю.

На батьківщині Олімпізму українці здобули феноменальний успіх: у загальному медальному заліку Україна зайняла шосте місце, випередивши більшість європейських країн. Сумарно українська команда виборола 55 медалей, серед яких 24 золотих, 12 срібних і 19 бронзових нагород. Спортсмени змагалися у дев'яти видах спорту та встановили понад десять світових і паралімпійських рекордів, що стало значущим внеском у розвиток міжнародного спортивного руху осіб з інвалідністю [22, с. 24].

На XX літніх Дефлімпійських іграх, які відбулися з 5 по 16 січня 2005 року в австралійських містах Мельбурн і Балларат, національна збірна України досягла значного успіху, посівши перше місце у загальнокомандному рейтингу. Із загальної кількості учасників у 3500 спортсменів та офіційних представників делегацій Україну представляли 94 спортсмени та 21 тренер; загальна чисельність делегації становила 138 осіб [5, с. 43].

Українські атлети змагалися в дев'яти видах спорту, серед яких основними стали легка атлетика, спортивне орієнтування, стрільба, волейбол (чоловічий та жіночий), настільний теніс, плавання, греко-римська боротьба та вільна боротьба. Особливою подією стало дебютне представлення українських спортсменів на такому високому рівні в змаганнях із пляжного волейболу, що стало серйозним викликом для дефлімпійської команди. Також українські атлети брали участь у змаганнях із чоловічого та жіночого баскетболу.

За підсумками цих змагань українські спортсмени здобули 51 медаль різного ґатунку, серед яких 20 золотих, 17 срібних та 14 бронзових нагород, а

також встановили чотири світові рекорди. Наприкінці ХХ літніх Дефлімпійських ігор збірна України підтвердила статус найсильнішої команди планети, посівши перше місце в неофіційному медальному заліку серед 85 учасниць країн.

Досягнення забезпечили представники 16 областей України та міста Києва, причому найбільше нагород здобули спортсмени зі столиці, а також Харківської та Одеської областей.

ІХ зимові Паралімпійські ігри, проведені у Турині в 2006 році, принесли черговий успіх для української команди. Незважаючи на те, що команда була однією з найменш численних на цих змаганнях і виступала виключно в лижних перегонах та біатлоні, українські спортсмени завоювали 7 золотих, 9 срібних і 9 бронзових нагород. Це дозволило команді посісти третє місце в загальнокомандному заліку. Прогрес України був вражаючим: починаючи з дев'яти медалей у Нагано і дванадцяти в Солт-Лейк-Сіті, на цих Іграх було здобуто вже 25 нагород.

Такий результат викликав подив у спортивному світі з огляду на те, що зимові види спорту традиційно не були популярними в Україні через географічні та кліматичні особливості країни.

На ХVІ зимових Дефлімпійських іграх у 2007 році в Солт-Лейк-Сіті (США) національна дефлімпійська збірна команда України також демонструвала гідний результат. Вісім спортсменів-дефлімпійців вибороли сім медалей — чотири срібні та три бронзові. У загальнокомандному заліку за кількістю нагород збірна посіла п'яте місце, що стало найкращим результатом в історії участі українських спортсменів з порушеннями слуху на зимових Дефлімпійських іграх [5, с. 48].

Спортсменів часто вважають забобонними, але для українських паралімпійців число ХІІІ, порядковий номер Паралімпійських ігор у Пекіні, стало справжнім символом удачі. Здавалося, що високі досягнення в Афінах 2004 року були максимумом для нашої паралімпійської збірної, проте Паралімпіада-2008 перевищила всі очікування світової спортивної спільноти.

Національна паралімпійська команда України, у складі якої було 126 спортсменів, не лише достойно представила країну на цьому важливому міжнародному форумі чотириріччя, але й здобула тріумфальну перемогу. Змагаючись у 11 видах спорту (легка атлетика, плавання, фехтування на візках, стрільба з лука, футбол ДЦП, стрільба кульова, веслування академічне, пауерліфтинг, настільний теніс, волейбол сидячи (жінки), дзюдо), українські спортсмени вибороли четверте місце в загальнокомандному заліку, поступившись лише Китаю, Великобританії та США [19, с. 60].

Україна залишила позаду майже всі інші країни Європи та світу. Результатом стали 74 медалі: 24 золотих, 18 срібних і 32 бронзових. На цій Паралімпіаді українські спортсмени встановили 22 світові та паралімпійські рекорди. Кожен медальний здобуток, кожен рекорд стали результатом виснажливих тренувань і потужної підтримки тренерів та фахівців у змаганні з кращими спортсменами світу. Попри те, що чимало суперників представляли країни з значно більшою чисельністю делегацій, українська команда змогла досягти сенсаційного успіху.

Призерами Паралімпіади-2008 стали 52 спортсмени — 41% усього складу збірної. Серед них: 14 жінок і 38 чоловіків. Вперше за всю історію призерами стали 18 наших спортсменів, з яких 11 завоювали золоті медалі.

Не менш яскравою стала Літня Дефлімпіада-2009 у Тайпеї. З 5 по 15 вересня Тайвань приймав понад 4000 спортсменів із вадами слуху з 81 країни світу. В рамках змагань у 20 видах спорту учасники блискуче проявили свої таланти на спортивних аренах Тайпея та його околиць.

Результати Дефлімпіади перевершили всі очікування. Медалі отримали представники 55 країн, а спортсмени з 35 держав завоювали золоті нагороди. Ця Дефлімпіада також відзначилась рекордами: було встановлено 51 новий світовий рекорд і побито ще 94 попередніх. Тайпейські Ігри стали місцем народження нових зірок та важливою сторінкою історії спорту. Вони змінили не лише учасників, але й саме місто Тайпей, назавжди залишивши слід у

серцях тих, хто став частиною цього грандіозного спортивного свята [5, с. 46].

Унаслідок стрімкого розвитку світового дефлімпійського руху значна кількість українських спортсменів, на жаль, залишилася без золотих нагород. Проте XX Дефлімпіада виявилася надзвичайно успішною для збірної України: команда з 147 атлетів змагалася у 14 спортивних дисциплінах, серед яких вільна та греко-римська боротьба, волейбол (чоловіки й жінки), баскетбол (чоловіки й жінки), дзюдо, карате, легка атлетика, настільний теніс, плавання, пляжний волейбол (чоловіки й жінки), кульова стрільба, спортивне орієнтування, тхеквондо та футбол.

Вперше українські спортсмени брали участь у змаганнях з дзюдо, карате й тхеквондо. За результатами XXI літніх Дефлімпійських ігор українська команда здобула друге місце в загальному медальному заліку, поступившись лише збірній Росії.

Спортсмени досягли високих результатів, виборовши 67 медалей (20 золотих, 22 срібних та 25 бронзових) і встановивши 12 світових рекордів. Примітно, що порівняно з попередньою участю в Мельбурні команда покращила загальний показник медалей, досягнувши позначки 51 нагороди. Проте амбітну ціль у понад 20 золотих медалей подолати не вдалося. Головним тріумфатором цих Ігор стала збірна з плавання, яка здобула загалом 23 нагороди: 5 золотих, 7 срібних та 11 бронзових медалей.

Чергове досягнення українських паралімпійців було зафіксоване під час X зимових Паралімпійських ігор, що проходили з 12 до 21 березня 2010 року у Ванкувері, Канада. Цей захід об'єднав більше 600 спортсменів із 44 країн світу і став четвертою зимовою Паралімпіадою для України.

Вперше в історії участі на зимових іграх наші спортсмени боролися за медалі в трьох дисциплінах: лижних гонках, біатлоні та гірськолижному спорті.

Національна паралімпійська команда України складалася з 26 спортсменів (19 паралімпійців і 7 спортсменів-лідерів). Загалом було здобуто

19 медалей: 5 золотих, 8 срібних і 6 бронзових. У загальному заліку за кількістю золотих нагород українці посіли п'яте місце після Німеччини, Росії, Канади та Словаччини, водночас обійшовши більшість європейських і світових команд.

За загальною кількістю медалей Україна розділила третє місце з Канадою, поступившись тільки Росії та Німеччині. В біатлонних змаганнях наша команда стала другою у світі.

На XIV літніх Паралімпійських іграх у Лондоні, що тривали з 29 серпня по 9 вересня 2012 року, учасники з різних країн світу боролися за нагороди в рамках 20 видів спорту й 503 дисциплін. Це були одні із наймасштабніших заходів чотирирічного циклу: медалі здобули представники 74 держав, а золото вибороли спортсмени із 52 країн. Захід проходив під гаслом "Надихати покоління", об'єднавши 4237 атлетів зі 164 країн світу. Підтвердженням популярності Паралімпіади стала рекордна кількість проданих квитків — понад 2,7 мільйона [5, с. 63].

Українські спортсмени показали вражаючі результати, змагаючись у 12 видах спорту: легкій атлетиці, плаванні, фехтуванні на візках, стрільбі з лука, футболі для спортсменів із ДЦП, кульовій стрільбі, академічному веслуванні, пауерліфтингу, настільному тенісі, жіночому волейболі сидячи, дзюдо та вперше — велоспорті (трек і шосе). Завдяки високим досягненням, команда завоювала стабільну четверту позицію у загальному командному заліку, поступившись лише лідерам Ігор — збірним Китаю, Росії та Великої Британії.

Українські паралімпійці залишили позаду чимало провідних спортивних держав Європи та світу. Національна паралімпійська збірна вдруге поспіль утримала четверте місце в неофіційному командному рейтингу Паралімпійських ігор.

Цього року українські спортсмени здобули значний успіх, виборовши 84 медалі: 32 золоті, 24 срібні та 28 бронзових нагород. Досягнення перевершили результати Пекіна-2008 на 10 медалей, включно з додатковими

8 золотими нагородами.

На ювілейних XXV літніх Дефлімпійських іграх у м. Токіо (Японія) Україна стала першою за кількістю золотих перемог і загальною кількістю медалей-100. І серед них – 20 спортивних рекордів, з них – 8 рекордів світу та 12 – Дефлімпійських ігор. Це перемога України у світовому спорті!

Продовжуючи аналіз участі збірної України в літніх та зимових Паралімпійських та Дефлімпійських іграх наведемо результати нашої збірної у таблицях 1.1., 1.2., 1.3., 1.4.

Таблиця 1.1.

**Результати участі збірної України в літніх Паралімпійських іграх
за часів незалежності**

№	Рік	Країна	Рейтинг	Кількість медалей			
				Загальна	Золотих	Срібних	Бронзових
1	1996	США	44	7	1	4	2
2	2000	Австралія	35	37	3	20	14
3	2004	Греція	6	55	25	12	19
4	2008	Китай	4	74	24	18	32
5	2012	Англія	4	84	32	24	28
6	2016	Бразилія	3	117	41	34	39
7	2020	Японія	6	98	24	47	27
8	2024	Франція	7	82	22	28	32

Таблиця 1.2.

**Результати участі збірної України в зимових Паралімпійських
іграх за часів незалежності**

№	Рік	Країна	Рейтинг	Кількість медалей			
				Загальна	Золотих	Срібних	Бронзових
1	1998	Японія	14	9	3	2	4
2	2002	США	18	12	0	6	6

3	2006	Італія	3	25	7	9	9
4	2010	Канада	5	19	5	8	6
5	2014	Росія	4	25	5	9	11
6	2018	Корея	5	22	7	7	8
7	2022	КНР	2	29	11	10	8

Таблиця 1.3.

Результати участі збірної України в літніх Дефлімпійських іграх за часів незалежності

№	Рік	Країна	Рейтин г	Кількість медалей			
				Загальна	Золотих	Срібних	Бронзових
1	1993	Болгарія	34	8	2	4	2
2	1997	Данія	9	20	5	10	5
3	2001	Італія	4	34	12	12	10
4	2005	Австралія	1	52	21	17	14
5	2009	Тайвань	2	67	20	22	25
6	2013	Болгарія	2	88	21	30	37
7	2017	Туреччина	2	99	21	42	36
8	2022	Бразилія	1	138	62	38	38
9	2025	Японія	1	100	32	39	29

Таблиця 1.4.

Результати участі збірної України в зимових Дефлімпійських іграх за часів незалежності

№	Рік	Країна	Рейтинг	Кількість медалей			
				Загальна	Золотих	Срібних	Бронзових
1	1999	Швейцарія	Дебют	0	0	0	0
2	2003	Швеція	13	1	0	1	0
3	2007	США	5	7	0	4	3
4	2015	Росія	10	8	0	5	3

5	2019	Італія	3	11	4	4	3
6	2023	Туреччина	1	19	10	5	4

Спорт вищих досягнень осіб з інвалідністю України дарує нам не тільки спортивні несподіванки, рекорди та нагороди, а й виконання бажань людей, що опинилися за межею фізичних можливостей. Однак, люди, обділені фізично, досить часто мають надзвичайну силу духу і прагнення до повноцінного життя. Через "не можу" вони долають всі бар'єри, вірячи, що можуть завоювати можливість бути рівними у суспільстві здорових людей. Вони вже давно звикли жити з думкою, що необхідно боротися, боротися за життя, за себе, за команду, за Україну. Це життєве гасло всіх спортсменів з інвалідністю, які наперекір долі, нехтуючи жалість і зради, несуться на шаленій швидкості. Щодня, щохвилини, щосекунди доводять усім, що мають право на радість, щастя і мрію.

Яскравим прикладом того є перемоги і світові рекорди наших спортсменів з інвалідністю, які змушують уболівальників чужих країн слухати гімн України і в небі майоріти прапора з державними кольорами - жовтим і блакитним, який уособлює вітчизняних героїв.

Медалі приносять визнання, радість і стають поштовхом до подальших спортивних звершень. Однак кожна медаль має дві сторони.

Одна - це демонстрація результатів інтенсивної роботи спортсменів, їх щоденних тренувань, роботи над собою, а також тих зусиль, які долають, перш за все, не суперника, а власні слабкості, особисті проблеми та професійні труднощі.

Друга сторона - це робота і старання тих людей, без яких все це стало б неможливим. Насамперед, це тренери - люди без яких медалі майже неможливими. Саме вони допомагають радою, настановою, а також професійною підтримкою.

Другим, і дуже важливим моментом, є підтримка всіх тих людей, які повірили в український спорт людей з інвалідністю, стали його втіленням в

Україні і за кордоном, і вклали в його розвиток багато роботи і зусиль. Це президент Національного паралімпійського комітету України Валерій Михайлович Сушкевич, генеральний секретар Олена Андріївна Зайцева, а також високопрофесійний колективи НКСПУ, Укрцентру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю "Інваспорт", регіональних центрів «Інваспорт».

На сьогодні розвиток спорту для людей з інвалідністю в Україні досягає високих показників, що підтверджується оцінками Міжнародного паралімпійського комітету та міжнародних спортивних федерацій. Україна демонструє найшвидші темпи зростання в цьому напрямку серед європейських країн. Чільне місце в цьому процесі займає ефективна співпраця між Національним паралімпійським комітетом України та державною системою «Інваспорт», яка стала важливим рушієм розвитку фізичної культури та спорту для осіб з інвалідністю.

Сьогодні в Україні функціонує 25 регіональних центрів «Інваспорт», 169 фізкультурно-оздоровчих клубів, а також активно працюють 25 дитячо-юнацьких спортивних шкіл для дітей з інвалідністю.

Одним із ключових заходів є Спартакіада серед дітей з інвалідністю «Повір у себе», яка охоплює близько 40 тисяч учасників у перших трьох етапах. Це дає можливість дітям з обмеженими можливостями долучитися до спорту та розвивати свої здібності.

Серед найпопулярніших видів спорту особливо виділяється легка атлетика, якою займаються понад 3900 осіб, з них 2491 - школярі. Футболом займається 2570 людей (1294 - школярі); настільним тенісом — 2407 (1320 - школярі); шахами — 1868 (610 - школярі); плаванням — 1714 (822 - школярі).

В Україні щорічно проводиться понад 250 спортивних заходів, серед яких чемпіонати, першості та кубки з 19 видів спорту для осіб, які мають порушення зору, слуху, опорно-рухового апарату чи інтелектуального розвитку. Значні успіхи українських паралімпійців не лише надихають тисячі людей з інвалідністю, але й служать нагадуванням для суспільства та влади

про важливість вирішення проблеми соціальної інтеграції таких громадян. Їх сила духу та воля до перемог стають символом надії на краще майбутнє та спонукають до більшої підтримки й уваги до потреб людей з обмеженими можливостями.

1.2. Історія становлення та розвитку «Інваспорту» в Україні

Спортивний рух для людей з інвалідністю в Україні почав формуватися у 90-х роках. Саме в цей період почали з'являтися українські фізкультурно-спортивні та оздоровчі клуби інвалідів, які згодом стали основою для створення Національних федерацій спорту для різних категорій осіб з особливими потребами.

Серед них були:

- Всеукраїнська спортивна федерація інвалідів із порушеннями опорно-рухового апарату (1992 р.);
- Всеукраїнська спортивна федерація глухих (1992 р.);
- Всеукраїнська спортивна федерація незрячих (1992 р.);
- Всеукраїнська спортивна федерація інвалідів із вадами розумового та фізичного розвитку (заснована у 1993 році) [17].

Комплексна програма вирішення проблем інвалідності, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1992 року № 31, охоплювала широкий спектр заходів. Окрім профілактики інвалідності, медичної та соціально-трудової реабілітації, підтримки у вигляді протезно-ортопедичної допомоги, забезпечення транспортними засобами та підготовки кадрів, увагу приділили також культурним заходам, відпочинку й окремо фізичній культурі та спорту для людей з інвалідністю.

Згідно з програмою, планувалося створити центр спорту для інвалідів на базі стадіону "Спартак" у Києві та розглянути можливість створення подібних центрів у регіонах.

Передбачалося розробити спеціальні тренажери, спортивний інвентар та обладнання для занять спортом. Окрім цього, пропонувалося реалізувати

проект фізкультурно-спортивного комплексу зі спрощених конструкцій, враховуючи особливості людей з інвалідністю, а також організувати підготовку кадрів для роботи з цією категорією населення. Особливий акцент ставився на залученні самих людей з інвалідністю до навчання за скеруванням федерацій фізичної культури і спорту та відповідних клубів.

На півдні України планувалося створити оздоровчо-спортивну базу для проведення тренувань, зборів та спортивних заходів. Крім того, при проектуванні нових спортивних споруд передбачалася їх доступність для людей з особливими потребами як для участі у спортивних заняттях, так і для комфортного спостереження за змаганнями.

Також планувалося розробити методичні матеріали й практичні рекомендації для людей з інвалідністю щодо занять фізичною культурою і спортом.

Стаття 13 «Фізкультурно-оздоровча та спортивна діяльність серед осіб з інвалідністю» Закону України «Про фізичну культуру і спорт», ухваленого в 1993 році, акцентує, що залучення до занять фізичною культурою і спортом є важливою складовою дозвілля, фізичної реабілітації та соціально-трудової адаптації осіб з інвалідністю [12].

У законі передбачено фінансування заходів фізкультурно-оздоровчого та спортивного характеру, а також створення і розширення спортивної інфраструктури для осіб з інвалідністю за рахунок коштів державного бюджету та бюджетів місцевого самоврядування.

У тому ж році рішенням Уряду України було засновано Український центр фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт», який разом із 27 регіональними відділеннями забезпечує реалізацію державної політики у сфері фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю. Положення про діяльність Українського центру фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю «Інваспорт» [25] виконує функцію нормативного документа, який регламентує його роботу та підходи до розвитку спортивної сфери для людей з особливими потребами.

У 1998 році в Україні була затверджена Цільова комплексна програма «Фізичне виховання - здоров'я нації» [32], спрямована на зміцнення здоров'я населення шляхом популяризації фізичного виховання, спорту та реалізації державної політики в цій сфері.

Одним із ключових напрямів програми стало впровадження фізкультурно-оздоровчої реабілітації та спортивної діяльності для людей з інвалідністю, враховуючи прогнозоване зростання їх чисельності до понад двох мільйонів осіб.

Було визначено, що фізична культура і спорт серед осіб з інвалідністю є важливою складовою фізкультурного руху та одним із напрямків соціальної політики держави. Це забезпечує права громадян з порушеннями здоров'я на заняття спортом, досягнення спортивних результатів та їх визнання державою й суспільством.

Основними напрямками розвитку фізичної культури і спорту для людей з інвалідністю, відповідно до Програми, стали фізичне виховання, реабілітація та оздоровча робота у навчально-виховній сфері. Зокрема, йшлося про закладення основ фізичного та духовного здоров'я, реабілітацію втрачених функцій у дітей з інвалідністю дошкільного віку та молоді у навчальних закладах різних рівнів[32].

Програма передбачала визнання фізичного виховання обов'язковою дисципліною в закладах для дітей з фізичними та психічними вадами (школи-інтернати, будинки для інвалідів), а також інтеграцію реабілітаційних занять у виробничу та інші сфери діяльності залежно від типу інвалідності та потреб людини.

Важливим аспектом стало створення системи підготовки спортсменів з інвалідністю для спорту вищих досягнень. Передбачалася підтримка видів спорту, в яких вони могли б демонструвати високі результати на змаганнях національного й міжнародного рівня. Також акцентували увагу на вдосконаленні роботи спеціальних дитячо-юнацьких реабілітаційно-спортивних шкіл для дітей з інвалідністю. У рамках реалізації програми

планувалося відкриття таких шкіл у Волинській, Закарпатській, Київській, Миколаївській, Полтавській, Херсонській, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Севастополі на базі центрів «Інваспорт» [32].

Крім того, передбачалося створення спеціалізованих відділень у школах-інтернатах для підготовки спортивного резерву в конкретних видах спорту, груп підготовки кандидатів до національної збірної команди України при регіональних училищах фізичної культури та паралімпійського резерву, а також забезпечення доступу осіб з інвалідністю до спортивних споруд із відповідним обладнанням.

Одним із важливих завдань було також вирішення питання вступу спортсменів з інвалідністю до вищих навчальних закладів для здобуття професії у сфері фізичної культури і спорту. Заплановано розробку спеціальних навчальних програм і створення профільних кафедр у закладах Міністерства освіти України і Державного комітету з фізичної культури і спорту, орієнтованих на роботу з людьми різних нозологій інвалідності.

У 2003 році в Євпаторії відкрили Національний центр паралімпійської та дефлімпійської підготовки та реабілітації інвалідів. Він був заснований згідно з указом Президента України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні». Центр став важливим елементом спортивної і реабілітаційної роботи для людей з обмеженими можливостями на загальнодержавному рівні [17].

Згідно з генеральним планом капітального ремонту та реконструкції, метою якого є перетворення Центру на унікальний об'єкт для реабілітації спортсменів з інвалідністю та розроблення методик їхньої інтеграції в суспільство, передбачається створення інфраструктури, яка включатиме спортзал, стадіон із біговими доріжками, спортивними секторами та трибунами, футбольний стадіон із тренувальним полем, майданчик для міні-футболу, а також забезпечення спеціального поля для організації лікувального харчування в кожному житловому корпусі. Комплекс також буде обладнаний трьома закритими й двома відкритими плавальними

басейнами з системою підігріву морської води.

Здійснюючи аналіз звітів Українського центру з фізичної культури і спорту з інвалідністю «Інваспорт» [14, 15, 16] нами було зроблено висновки, що популярними видами спорту серед осіб з інвалідністю традиційно залишаються легка атлетика, футбол, настільний теніс, шахи, шашки та плавання.

Значних успіхів у розвитку спортивної активності серед дітей з інвалідністю досягнуто завдяки роботі Українського центру та регіональних центрів «Інваспорт», які організовують змагання Спартакіади «Повір у себе».

Всеукраїнська спартакіада «Повір у себе», орієнтована на дітей з інвалідністю, являє собою загальнонаціональний спортивний захід, який організовується щорічно.

Основною метою проведення Спартакіади «Повір у себе» є надання підтримки дітям з особливими потребами у їх прагненні до подолання фізичних обмежень, а також сприяння їх реабілітації через залучення до фізичної культури та спортивних активностей.

Ця ініціатива має стратегічний характер, оскільки вона не лише допомагає дітям розвивати фізичну активність, але й стимулює їх впевненість у здатності долати труднощі, що стоять на шляху самореалізації. Спортивні заходи спрямовані на формування позитивного сприйняття власних можливостей та на активну інтеграцію дітей з інвалідністю в суспільство.

Організаторами Спартакіади «Повір у себе» є профільні установи, які застосовують сучасні підходи до спортивно-реабілітаційної діяльності, включаючи розробку індивідуальних програм участі для кожної дитини, що забезпечує максимальну ефективність заходу. Таким чином, Спартакіада «Повір у себе» виступає як важливий соціально-реабілітаційний проект загальнонаціонального рівня.

Наприклад, у 1999 році в перших трьох етапах Спартакіади взяли участь 23,6 тисячі дітей, а у 2020 році їхня кількість зросла до понад 26 тисяч.

У своїй діяльності Український центр «Інваспорт» активно співпрацює з державними структурами, профспілками, громадськими організаціями, спортивними федераціями осіб з інвалідністю України.

1.3. Структура, завдання та пріоритетні напрямки розвитку «Інваспорту» в Україні

Основною метою функціонування Українського центру «Інваспорт» є створення сприятливих умов для впровадження державної політики у сфері фізичної культури та спорту осіб із інвалідністю. Важливе місце в його діяльності займає організація заходів, спрямованих на розвиток фізкультурно-оздоровчої та спортивної активності цієї категорії громадян, сприяння спорту високих досягнень та впровадження програм фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб із інвалідністю.

Основна увага спрямована на організацію фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності для цієї категорії громадян, включно з розвитком спорту високих досягнень і фізкультурно-спортивної реабілітації.

В Україні ефективно працює система закладів фізичної культури та спорту для людей з інвалідністю, що входить до Українського центру «Інваспорт».

Станом на 1 січня 2025 року до цієї системи входять:

- 25 регіональних центрів з фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю «Інваспорт»;
- 1 міський центр з фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю «Інваспорт»;
- 25 дитячо-юнацьких спортивних шкіл для осіб з інвалідністю;
- 2 спеціалізовані дитячо-юнацькі спортивні школи для осіб з інвалідністю паралімпійського та дефлімпійського резерву;
- 103 клуби фізкультурно-реабілітаційної та спортивної спрямованості для осіб з інвалідністю [17].

Структура системи «Інваспорт» представлена на рис.1.1.

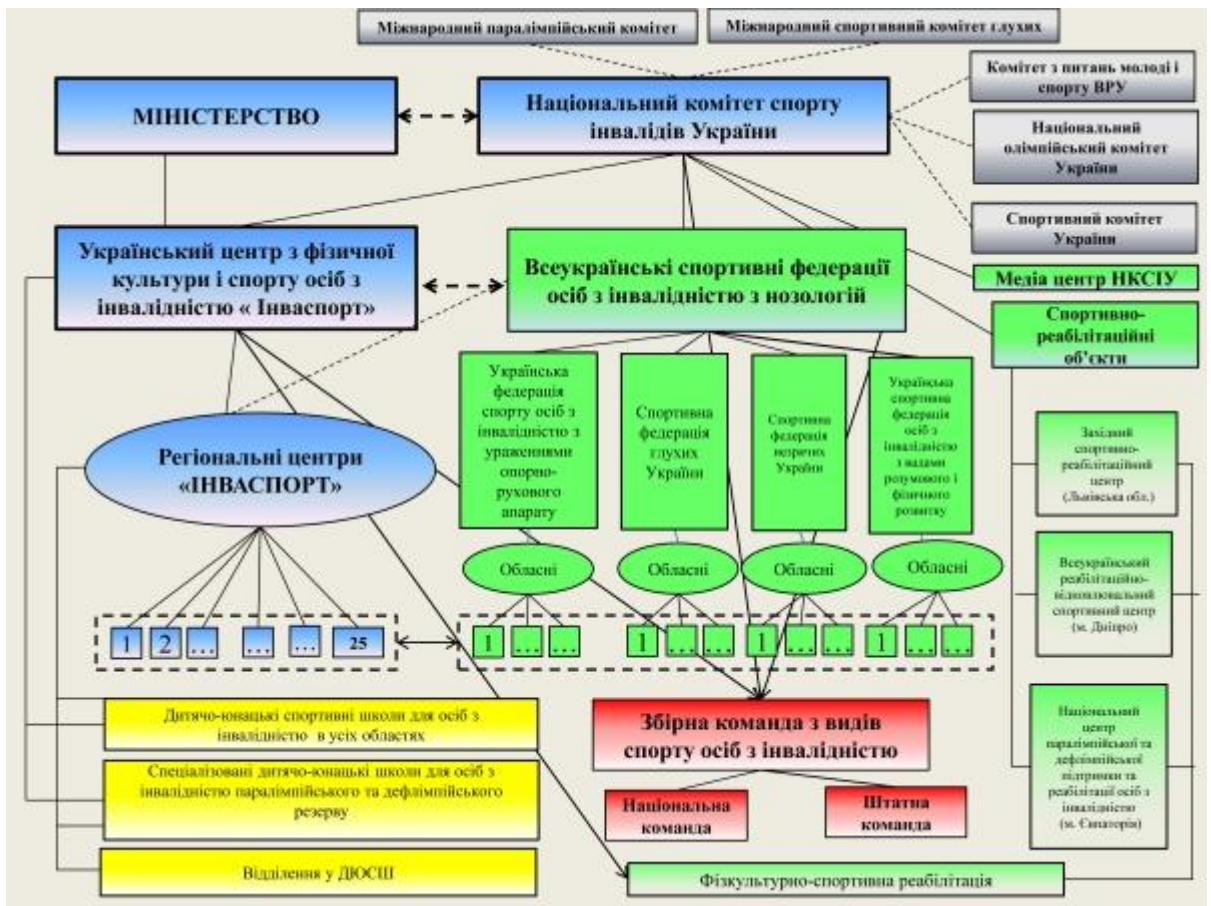

Рис.1.1. Структура системи «Інваспорт»

В контексті сучасної соціально-реабілітаційної практики Український центр "Інваспорт" виконує фундаментальні функції, спрямовані на розвиток фізкультурно-спортивної та реабілітаційної діяльності серед осіб з інвалідністю.

Основними завданнями центру є сприяння формуванню державної політики щодо фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи з людьми з інвалідністю шляхом розробки концепцій, програм та їхніх складових, а також забезпечення їхнього практичного впровадження [17].

Діяльність центру охоплює організацію та проведення реабілітаційних заходів, навчально-тренувальних занять, зборів і спортивних змагань для дітей із інвалідністю та дорослих.

Крім того, центр здійснює координацію роботи регіональних структур «Інваспорт», контролюючи реалізацію навчально-тренувального процесу та якість проведення спортивних заходів.

Особливо важливе місце в діяльності центру займає підготовка національних збірних команд спільно з відповідними спортивними федераціями та Національним комітетом спорту інвалідів України для їхньої участі в міжнародних змаганнях різного рівня.

Центр активно сприяє діяльності спортивних федерацій інвалідів у реалізації їхніх статутних завдань, а також працює над зміцненням матеріально-технічної бази, необхідної для проведення фізкультурно-реабілітаційних і спортивних заходів.

Не менш значимою є участь центру в розвитку міжнародного співробітництва у сфері фізкультури та спорту серед осіб із інвалідністю. Згідно зі своїми функціями, Український центр «Інваспорт» забезпечує виконання інтегрованих і цільових програм, орієнтованих на реабілітаційну і спортивну діяльність із особами з інвалідністю, впроваджує науково обґрунтовану систему фізичного виховання і реабілітації, а також залучає зацікавлені організації до вирішення актуальних проблем у цій сфері.

Значна увага приділяється розробці нормативно-правової бази шляхом створення проектів законодавчих актів із питань фізкультурно-спортивного руху осіб із обмеженими можливостями, зокрема пропозицій до Державного бюджету України щодо видатків на проведення необхідних заходів.

Центр також сприяє соціальному захисту спортсменів з інвалідністю, тренерів і фахівців цієї сфери, розподіляючи ресурси для реалізації календарного плану спортивних змагань і зборів для осіб з інвалідністю.

Спільно з профільними установами розробляються норми Єдиної спортивної класифікації України, що стосується спорту для осіб з інвалідністю.

Окрім цього, «Інваспорт» порушує питання функціонального облаштування спортивних споруд для реалізації фізкультурно-реабілітаційної та спортивної діяльності. Очолюваний начальником центр виступає ключовою ланкою в системі фізкультурно-реабілітаційної роботи в Україні.

На сьогодні різноманітними формами цієї діяльності охоплено близько 40 тисяч осіб із вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, церебральним паралічем, а також порушеннями розумового і фізичного розвитку [17].

На сьогоднішній день існує 35 видів спорту для людей з інвалідністю: для осіб із вадами слуху – 24 види спорту; із вадами зору – 13; ураженнями опорно-рухового апарату – 28; розумового і фізичного розвитку – 3. Реабілітація через спорт залишається одним із провідних напрямків роботи Українського та регіональних центрів «Інваспорт» [17].

В Україні активно розвиваються види спорту для осіб з порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового та фізичного розвитку. Згідно з переліком визнаних видів спорту, для таких категорій населення культивуються, зокрема, бадмінтон, баскетбол, баскетбол у візках, греко-римська та вільна боротьба, біатлон, більярд, волейбол (у тому числі сидячий), велоспорт (трек і шосе), вітрильний спорт, голбол, спортивна та художня гімнастика, гірськолижний спорт, дзюдо, ковзанярський спорт, легка атлетика, лижні гонки, плавання, пауерліфтинг, спортивне орієнтування, стрільба з лука, софтбол, теніс (у тому числі на візках), настільний теніс, футбол, фехтування, хокей на льоду і траві, шашки та шахи.

У регіональних центрах «Інваспорт» активно розвивається 17 видів спорту для людей із порушеннями слуху, 12 - для осіб із вадами зору, 17 - для осіб з ураженнями опорно-рухового апарату і 3 - для людей із порушеннями розумового та фізичного розвитку.

У рамках Всеукраїнських літніх спортивних ігор у 1999 році участь у перших двох етапах взяли участь близько 25 тисяч спортсменів з інвалідністю. Фінальні змагання пройшли з 10 видів спорту, в яких взяли участь 1913 спортсменів. Україна також стала організатором відкритого Чемпіонату Європи з футболу серед ампутантів.

Фізкультурно-спортивна реабілітація осіб з інвалідністю здійснюється переважно на базі Західного реабілітаційно-спортивного центру,

розташованого у Львівській області. Її організація базується на європейських практиках, де кваліфіковані реабілітологи впроваджують інноваційні підходи до реабілітації за допомогою фізичної культури та спорту. У цьому процесі активно залучаються паралімпійські спортсмени, які демонструють власні приклади адаптації до повноцінного життя, тим самим мотивуючи інших.

Даний напрямок реабілітації вже отримав визнання як один із найбільш результативних способів інтеграції ветеранів війни, які набули інвалідність внаслідок бойових дій, у активне громадське життя.

Всеукраїнська система фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю «Інваспорт», відповідно до встановлених законодавчих завдань, забезпечує залучення таких осіб до спортивних занять. Учасникам пропонуються види спорту, що розвиваються у регіонах України, а також створюються оптимальні умови для систематичних тренувань з перспективою участі у всеукраїнських і міжнародних змаганнях, включаючи Паралімпійські та Дефлімпійські ігри.

Практична діяльність закладів системи «Інваспорт» свідчить про ефективність їхньої роботи: за умови отримання відповідного медичного допуску та систематичних тренувань українські ветерани з інвалідністю уже беруть участь у всеукраїнських спортивних змаганнях для осіб з інвалідністю. Вони демонструють високі результати у своїх дисциплінах, що дозволяє їм приєднуватися до складу національних збірних України з паралімпійських та дефлімпійських видів спорту.

Найбільш активно діяльність ведеться у Дніпропетровській, Івано-Франківській, Львівській, Одеській, Миколаївській, Харківській і Херсонській областях, а також у Києві.

Висновки до першого розділу

В першому розділі було здійснено теоретико-методологічний аналіз розвитку Паралімпійського, Дефлімпійського рухів та «Інваспорту» в Україні.

Розкрито досягнення спортсменів в Паралімпійських та Дефлімпійських іграх за часів незалежності України. Продовжуючи аналіз

участі збірної України в літніх та зимових Паралімпійських та Дефлімпійських іграх наведено результати нашої збірної: загальний рейтинг та кількість золотих, срібних та бронзових медалей.

На сьогодні розвиток спорту для людей з інвалідністю в Україні досягає високих показників, що підтверджується оцінками Міжнародного паралімпійського комітету та міжнародних спортивних федерацій. Україна демонструє найшвидші темпи зростання в цьому напрямку серед європейських країн. Чільне місце в цьому процесі займає ефективна співпраця між Національним паралімпійським комітетом України та державною системою «Інваспорт», яка стала важливим рушієм розвитку фізичної культури та спорту для осіб з інвалідністю.

Розкрито основні етапи розвитку «Інваспорту» в Україні за часів незалежності. Проаналізовано нормативно-правові документи, що регламентують діяльність «Інваспорту» в Україні.

Розкрито основні напрями діяльності «Інваспорту» в Україні, а саме:

- створення системи підготовки спортсменів з інвалідністю для спорту вищих досягнень;
- підтримка видів спорту, в яких вони могли б демонструвати високі результати на змаганнях національного й міжнародного рівня;
- вдосконалення роботи спеціальних дитячо-юнацьких реабілітаційно-спортивних шкіл для дітей з інвалідністю;
- вирішення питання вступу спортсменів з інвалідністю до вищих навчальних закладів для здобуття професії у сфері фізичної культури і спорту;
- організація змагань Всеукраїнської спартакіади «Повір у себе».

Розкрито структуру управління «Інваспорт», що включає взаємодію між: Міжнародним паралімпійським комітетом, Міжнародним спортивним комітетом глухих, Міністерством молоді та спорту України, Національним комітетом спорту інвалідів України, Українським центром з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» та його регіональних

відділень, Всеукраїнськими спортивними федераціями осіб з інвалідністю з нозологій, а також осередків ДЮСШ, СДЮСШ в усіх областях України.

Основними завданнями центру «Інваспорт» є сприяння формуванню державної політики щодо фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи з особами з інвалідністю шляхом розробки концепцій, програм та їхніх складових, а також забезпечення їхнього практичного впровадження.

Центр також сприяє соціальному захисту спортсменів з інвалідністю, тренерів і фахівців цієї сфери, розподіляючи ресурси для реалізації календарного плану спортивних змагань і зборів.

Фізкультурно-спортивна реабілітація осіб з інвалідністю отримала визнання як один із найбільш результативних способів інтеграції ветеранів війни, які набули інвалідність внаслідок бойових дій, у активне громадське життя.

Практична діяльність закладів системи «Інваспорт» свідчить про ефективність їхньої роботи.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

У процесі виконання кваліфікаційної роботи було використано наступні *методи дослідження*:

- аналіз науково-методичної літератури та джерел мережі Інтернет;
- ретроспективний аналіз розвитку Паралімпійського та Дефлімпійського рухів в Україні;
- контент-аналіз нормативно-правових документів функціонування системи «Інваспорт» в Україні;
- хронологічний метод, що дав можливість проаналізувати етапи розвитку системи Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану;
- анкетування спортсменів з інвалідністю з метою виявлення проблем та формування шляхів удосконалення діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

2.1.1. Аналіз науково-методичної літератури та джерел мережі Інтернет

Даний метод дає можливість здійснити теоретико-методологічний аналіз розвитку Паралімпійського, Дефлімпійського рухів та «Інваспорту» в Україні. В процесі дослідження було опрацьовано 34 джерела, що включали: закони України, постанови Кабінету Міністрів, цільові програми, звіти про роботу Українського центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» та річні звіти регіональних осередків, статті провідних фахівців в даній галузі. Аналіз літератури дав можливість розкрити систему, структуру, завдання та основні напрямки роботи «Інваспорту» в Україні.

2.1.2. Ретроспективний аналіз розвитку Паралімпійського та Дефлімпійського рухів в Україні

Ретроспективний аналіз є методом дослідження, спрямованим на детальне вивчення минулих подій, процесів чи даних.

Основна мета цього методу — виявлення закономірностей, причинно-наслідкових зв'язків і здобуття нових знань. Такий аналіз допомагає оцінити результати діяльності в минулому, виявити допущені помилки чи досягнуті успіхи, а також надати підґрунтя для прогнозування майбутніх тенденцій. Одним із ключових аспектів ретроспективного аналізу є визначення причинно-наслідкових зв'язків між подіями і факторами, що на них впливали. Це дозволяє зрозуміти, чому ті чи інші ситуації розвивалися певним чином.

Цей підхід також дає змогу об'єктивно оцінити сильні та слабкі сторони прийнятих рішень і зробити висновки про їх ефективність. Завдяки ретроспективному аналізу можна використовувати минулі дані для передбачення майбутніх подій і тенденцій, ґрунтуючись на спостережених закономірностях.

Ретроспективний аналіз відрізняється від інших видів аналізу тим, що при його проведенні порівнюються досягнуті (існуючі) показники з відповідними показниками минулих років (періодів).

Головне завдання ретроспективного аналізу – оперативна, але об'єктивна оцінка результатів діяльності системи, комплексне виявлення невикористаних резервів, мобілізація їх підвищення ефективності застосування системи у майбутньому, і навіть виявлення недоліків.

Переваги ретроспективного аналізу: даний спосіб аналізу дозволяє відстежити тенденцію розвитку системи в цілому, а також за періодами та окремими показниками; оціночний аналіз є найпростішим і доступнішим інструментом щодо достатності у діяльності системи і є основою більш детальних відповідних розрахунків.

Використання ретроспективного аналізу в нашому дослідженні дало

можливість об'єктивно оцінити етапи становлення та розвитку Паралімпійського руху в Україні за часів незалежності. Ми змогли оцінити досягнення спортсменів на Паралімпійських та Дефлімпійських іграх. Розкрити тенденції участі нашої збірної, продемонструвати динаміку досягнень. Виявити слабкі та сильні сторони і на їх аналізі спрогнозувати майбутні події і тенденції. Виявити причинно-наслідкові зв'язки між подіями і факторами, що на них впливали.

2.1.3. Контент-аналіз нормативно-правових документів функціонування системи «Інваспорт» в Україні

Контент-аналіз – досить строгий науковий метод, який передбачає систематичну та надійну фіксацію певних елементів змісту деякої сукупності документів з подальшою кількісною обробкою отриманих даних.

Практично існує два види контент-аналізу (в залежності від характеру подання змісту тексту): не кількісний і кількісний.

Процедура контент-аналізу передбачає визначення категорій – ключових понять дослідження, відповідно до яких належить сортувати елементи змісту.

Контент-аналіз не повинен замінити звичайний аналіз документів. Він його доповнює, а їх поєднання поглиблює розуміння сенсу тексту.

Але головне – це кількісне опис смислового і символічного змісту документа, фіксація його об'єктивних ознак і підрахунок останніх.

Контент-аналіз використовувався для аналізу щорічних описових звітів Миколаївського регіонального центру «Інваспорт» про стан розвитку фізичної культури та спорту та реабілітації осіб з інвалідністю протягом 2021-2025 років. Аналіз розпочато з 2021 року з метою виявлення передумов і стану передвоєнного розвитку даної системи, а також тому, що 2021 рік був роком Паралімпійських ігор.

Здійснювався кількісний аналіз спортивної діяльності, що дало

можливість виявити тенденції динаміки кількості спортсменів у відповідних видах спорту.

Також кількісним контент-аналізом охопили участь спортсменів у різних фізкультурно-спортивних заходах, а саме: змаганнях, фізкультурно-оздоровчих таборах та всеукраїнських фізкультурно-оздоровчих заходах. Це дало нам можливість провести статистику присвоєння спортивних звань, встановлення рекордів та рейтингу за очками спортсменів різних нозологій.

Якісний (некількісний) контент-аналіз дав можливість проаналізувати співпрацю Миколаївського регіонального центру «Інваспорт» зі спортивними федераціями у регіоні, а також громадських організацій осіб з інвалідністю «Вікторія» і «Прометей».

2.1.4. Хронологічний метод

Даний метод дає можливість проаналізувати етапи розвитку системи Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану з 2021 по 2025 рік.

Хронологічний (історичний) метод надає можливість для всебічного дослідження явищ та подій у хронологічній послідовності. Основна мета даного дослідження полягає у виявленні внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей, протиріч.

Хронологічний метод має на меті вивчення історичних подій та явищ з точки зору їх послідовності, руху та зміни відповідно до перебігу історичного часу.

Хронологічна послідовність подій нерідко найглибше розкриває суть процесу, що відбувається. Це особливо добре видно в тих випадках, коли процес динамічний, складові його події безперервно йдуть одне за одним і в їхньому русі виявляється закономірний зміст досліджуваного процесу.

Хронологічний метод наукового дослідження полягає в аналізі розвитку об'єктів у часі, слідуючи хронологічній послідовності подій. Його мета — відтворити історичний шлях еволюції об'єкта, щоб краще зрозуміти

його сучасний стан і спрогнозувати подальший розвиток.

Хронологічний метод включає аналіз причинно-наслідкових зв'язків, що дозволяє визначити події, що стали причинами певних змін, і дослідити, як ці наслідки вплинули на наступний розвиток.

У підсумку, хронологічний метод є фундаментальним інструментом для осмислення минулого, оцінці сьогодення й прогнозування майбутнього розвитку досліджуваних об'єктів.

В нашому дослідженні хронологічний метод дав можливість проаналізувати етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Війна в Україні вплинула на усі сфери життя. Не винятком стала і сфера фізичної культури та спорту. Особливої уваги заслуговує підготовка спортсменів з інвалідністю.

Даний метод дав можливість виділити основні історичні події та їх вплив на організацію і здійснення підготовки спортсменів з інвалідністю Миколаївської області. Даний аналіз дав можливість оцінити стан та перспективи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт». Розкрити шляхи та здійснити прогнози майбутньої діяльності та організації фізкультурно-спортивної підготовки спортсменів з інвалідністю.

2.1.5. Анкетування спортсменів

Опитування спортсменів з інвалідністю здійснювалося з метою виявлення проблем та формування шляхів удосконалення діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Анкетування спортсменів – це спосіб збору інформації виявлення причин тих чи інших проблем, що пов'язані зі спортивною діяльністю, мотивацією, психологічним станом та інші аспектами. Анкети дозволяють

отримати структуровані дані від великої кількості спортсменів, що робить цей метод корисним для аналізу та прийняття рішень у спортивній сфері.

Для анкетування нами було використано Google Forms, що дозволило оперативно опитати велику кількість респондентів і отримати кількісний аналіз відповідей.

В опитуванні прийняло участь 30 спортсменів різних нозологій та представників різних видів спорту. Серед них: 4 Заслужених майстрів спорту України, 13 Майстер спорту України міжнародного класу, 12 Майстрів спорту України та 1 кандидат у майстри спорту України. Дане опитування проводилося анонімно, що дає більш високі відсотки достовірності отриманих даних.

Розроблене нами анкетування включає 4 основні блоки:

1. Загальні питання дали можливість з'ясувати стать, вік, вид спорту та спортивний розряд респондентів.
2. Вплив воєнного стану на особисте життя. В питаннях даного блоку ми намагалися з'ясувати як вплинули умови воєнного стану на повсякденні умови життя та тренування спортсменів.
3. В цьому блоці ми намагалися дослідити як вплинули умови воєнного стану на якість фізкультурно-спортивної підготовки спортсменів. З'ясовувалися умови тренування, проблеми організації та участі у змаганнях.
4. Оцінка діяльності «Інваспорт». За допомогою 5-ти бальної шкали ми намагалися оцінити якість організації тренувань, навчально-тренувальних зборів та участі у змаганнях

Загалом анкетування – це ефективний інструмент для виявлення причин проблем та прийняття обґрунтованих рішень у спортивній сфері. Важливо правильно скласти анкету, забезпечити анонімність та провести аналіз даних для отримання достовірної інформації.

2.2. Етапи дослідження

Дослідження проводилося з вересня 2024 року по грудень 2025 року і включає 4 етапи.

Перший етап (вересень – грудень 2024 року). Визначався напрямок дослідження. Було сформульовано тему, мету і визначено завдання дослідження. Здійснювався аналіз літератури та мережі Інтернет з метою дослідження історії розвитку Паралімпійського, Дефлімпійського рухів в Україні за часів незалежності.

Другий етап (січень-травень 2025 року). За допомогою методів контент-аналізу та хронологічного методу досліджувалися нормативні документи, положення звіти та інші документи функціонування «Інваспорту» в Україні. Аналізувались звіти Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» за період військового стану з метою аналізу етапів розвитку та тенденцій.

Третій етап (червень-вересень 2025 року). Було розроблено анкету і проведено анкетування спортсменів з інвалідністю щодо проблем та перспектив розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт». Анкетування було проведено з використанням Google Forms, що дало можливість опитати 30 спортсменів різних видів спорту та нозологій.

Четвертий етап (жовтень – грудень 2025 року). Здійснювався аналіз анкетування спортсменів з інвалідністю, формулювалися висновки та рекомендації. Завершувалося оформлення роботи.

Проводилася апробація результатів дослідження шляхом участі у роботі Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток спорту в сучасних умовах: новітні виклики, проблеми та перспективи» 31 жовтня 2025 р., НУК імені адмірала Макарова. Завершувалося оформлення роботи та формулювалися висновки.

РОЗДІЛ 3. СТАН ТА РОЗВИТОК МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ «ІНВАСПОРТ» В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану

Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» засновано у 1993 р. Основний напрямок роботи - реабілітація осіб з інвалідністю засобами фізичної культури та спорту та розвиток спорту вищих досягнень.

В своїй роботі Центр регламентувався Указами Президента України та Постановами Кабінету Міністрів України, відносно питань розвитку фізичної культури і спорту серед осіб з інвалідністю.

Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» працює з особами з інвалідністю чотирьох нозологій: з порушеннями зору, ураженнями опорно-рухового апарату, порушеннями слуху та порушеннями розумового та фізичного розвитку.

Центр культивує 17 видів спорту, серед найбільш популярних такі види спорту: фехтування на візках, пара пауерліфтінг, пара-армрестлінг, пара плавання, футбол, пара настільний теніс, легка атлетика, боротьба та ін. Центр певну увагу приділяє розвитку спорту вищих досягнень. Серед спортсменів центру: 12 Заслужених майстрів спорту України, 32 Майстер спорту України міжнародного класу, 31 Майстрів спорту України та 35 кандидатів у майстри спорту України. Протягом чотирнадцяти років Миколаївський регіональний центр з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» займає перше місце за розвиток спорту вищих досягнень серед областей II групи.

До складу національної збірної команди України з видів спорту входять 28 спортсменів Миколаївської області різних нозологій.

За контрактами з Українським центром «Інваспорт» працюють 20

спортсменів-інструкторів та 4 тренери Миколаївської області.

Структура Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» наведена на рис 3.1.

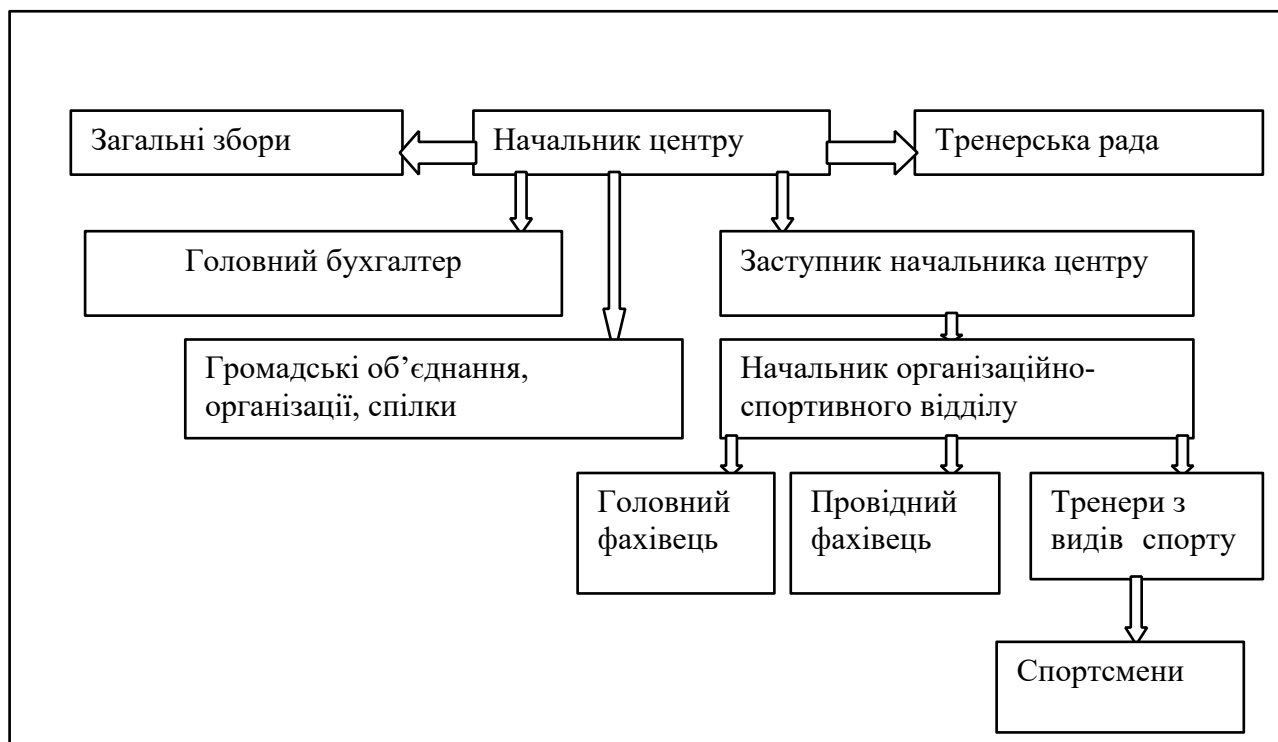

Рис 3.1. Структура Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт».

Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» співпрацює з Миколаївською дитячо-юнацькою спортивною школою для осіб з інвалідністю, що була відкрита у 2001 році. Зараз в школі займаються 138 спортсменів з інвалідністю. Тут працюють відділення: настільного тенісу (спеціалізоване), легкої атлетики, боротьби вільної та греко-римської.

Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» приділяє багато уваги розвитку спорту вищих досягнень.

Починаючи з 1997 року учасниками Паралімпійських та Дефлімпійських ігор від Миколаївщини стали 49 спортсменів, вони завоювали 84 медалі: 18 з них – золоті, 21 – срібні, 45 – бронзові.

Регіональний центр працює у тісному контакті з відокремленими

підрозділами Українських спортивних федерацій у регіоні, проводить спільні змагання та планує подальшу роботу в розвитку фізичної культури та спорту зі спортсменами з інвалідністю в розрізі всіх нозологій.

В регіоні функціонують 4 відокремлених підрозділи Всеукраїнських спортивних федерацій осіб з інвалідністю:

- Відокремлений підрозділ « Миколаївський обласний осередок спортивної федерації глухих України»;
- Відокремлений підрозділ Української федерації спорту інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату в Миколаївському регіоні;
- Відокремлений підрозділ ГО «Українська спортивна федерація інвалідів з вадами розумового і фізичного розвитку в Миколаївському регіоні»;
- Миколаївський обласний осередок спортивної федерації незрячих України.

Велику підтримку Центру в роботі щодо залучення осіб з інвалідністю до активного способу життя, їх адаптації в сучасному суспільстві в регіоні відіграють громадські організації осіб з інвалідністю.

Реалізують політику держави в розвитку фізичної культури в Миколаївській області наступні організації:

- Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт»;
- Миколаївська дитячо-юнацька спортивна школа для осіб з інвалідністю;
- Громадська організація «Миколаївський міський фізкультурно-оздоровчий клуб осіб з інвалідністю «Вікторія»;
- Громадська організація «Первомайський фізкультурно-оздоровчий клуб інвалідів «Прометей»;
- районні громадські організації «Союзу осіб з інвалідністю України».

Використовуючи методи контент-аналізу, хронологічний та ретроспективний аналіз нами було здійснено дослідження основних етапів

розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період військового стану з 2021 по 2025 рік.

Перший етап 2021 рік було досліджено з метою виявлення рівня розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» напередодні війни.

Діяльність Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» у 2021 році була спрямована на подальший розвиток фізичної культури і спорту серед осіб з інвалідністю в регіоні, виконання «Єдиного календарного плану спортивних заходів України на 2021 рік» та підготовки спортсменів вищої спортивної майстерності до участі у Паралімпійських іграх, міжнародних змаганнях.

Наприкінці року рішенням Миколаївської міської Ради від 23.12.2021 № 12/187 була затверджена міська «Програма розвитку фізичної культури і спорту на 2022- 2025 роки», де передбачено фінансову підтримку Миколаївській міській громадській організації ФОК «Вікторія», та прийнято рішення про прийом до комунальних закладів міських ДЮСШ до 4 % дітей з інвалідністю від загальної кількості контингенту школи.

До систематичних занять фізичною культурою і спортом в області, залучено 346 особи з інвалідністю, з них:

- з ураженнями опорно-рухового апарату – 87;
- з порушеннями слуху – 125;
- з порушеннями зору – 28;
- з порушеннями розумового і фізичного розвитку – 106.

В регіоні розвиваються 19 видів спорту:

В розрізі видів спорту та нозологій наведемо кількість спортсменів, що займаються різними видами спорту у 2021 році у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Кількість спортсменів різних нозологій, що займаються видами спорту

№	Вид спорту	Загальна кількість	Види нозологій			
			УОРА	Порушення	Порушення	ПРФР

				слуху	зору	
1	Легка атлетика	88	12	14	14	48
2	Плавання	46	24	16	1	5
3	Настільний теніс	87	13	21		53
4	Вільна боротьба	25		25		
5	Греко-римська боротьба	10		10		
6	Дзюдо	6		6		
7	Пауерліфтинг	14	7		7	
8	Спортивні танці на візках	12	12			
9	Фехтування на візках	12	11		1	
10	Футбол	21		21		
11	Лижні перегони	1	1			
12	Бадмінтон	2		2		
13	Тхеквондо	1		1		
14	Шахи	2	1	1		
15	Шашки	2	1		1	
16	Риболовний спорт	4	4			
17	Армспорт	5	1		4	
18	Гольф	6		6		
19	Кульова стрільба	2		2		
	Загальна кількість	346	87	125	28	106

Всі спортсмени тренуються в належних умовах. Місця для тренувань повністю відповідають вимогам безперешкодного доступу.

До складу збірних команд України входить 38 спортсменів Миколаївщини: до основного складу входять – 22 спортсмена; кандидатів – 7, резерв – 9.

За контрактом з Українським центром «Інваспорт» працюють 22 спортсмени та 5 тренерів.

Для заохочення спортсменів виділені:

- 16 обласних стипендій у розмірі – 1470,00 грн. та одна обласна

стипендія – 2000,00 грн.

- 2 стипендії міського голови у розмірі – 1500,00 грн. та 750,00 грн.

Місцеві стипендії призначаються терміном дії на 1 рік.

6 учасникам та призерам Паралімпійських ігор 2021 року у Японії розпорядженням міського голови виплачені винагороди.

Наприкінці року розпорядженням голови Миколаївської обласної державної адміністрації 8 спортсменам Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт», переможцям та призерам Паралімпійських ігор, чемпіонатів Світу, чемпіонатів Європи, призначені грошові винагороди.

У 2021 році спортсмени Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» прийняли участь у 39 Всеукраїнських спортивних заходах серед осіб з інвалідністю та вибороли 81 золоту, 81 срібну та 50 бронзових винагород.

26 спортсменів Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» та МДЮСШОІ прийняли участь у 88 всеукраїнських навчально-тренувальних зборах по підготовці до Паралампійських ігор 2021 року, Дефлімпійських ігор 2022 року та до міжнародних змагань з: легкої атлетики, настільного тенісу, вільної та греко-римської боротьби, зимових видів спорту, фехтуванню на візках, футболу, бадмінтону, армспорту, плавання, дзюдо.

Проведено 58 обласних заходів, а саме – 21 навчально-тренувальних збори по підготовці до Всеукраїнських змагань, 29 обласних змагань, першостей та спартакіад, в яких взяли участь 335 осіб, та 8 реабілітаційних зборів.

Для організації фізкультурно-спортивної роботи, проведенню спортивних заходів та навчально-тренувальної роботи в регіоні з місцевого бюджету в 2021 році було виділено 399,7 тис. грн., що майже на 128,0 тис. грн. більше ніж у 2020 р., але все одно недостатньо для організації фізкультурно-оздоровчої роботи серед людей з інвалідністю в регіоні.

В області фізкультурно-спортивна робота проводиться на 27 спортивних спорудах, з них 25 споруди надаються на безоплатній основі. Всі вони пристосовані для занять осіб з інвалідністю.

Миколаївський регіональний центр з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» плідно співпрацює з громадськими організаціями. Особливу увагу заслуговує робота громадської організації «Миколаївський міський фізкультурно-оздоровчий клуб інвалідів «Вікторія».

ФОК «Вікторія» утримується за рахунок фінансової підтримки міськвиконкому. Зараз в клубі налічується 198 чоловік з інвалідністю. При клубі відкрито спеціалізований зал для занять фехтуванням, тренажерний зал, майстерня по ремонту інвалідних візків. Спільно з Миколаївським регіональним центром з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» клуб займається організацією і проведенням в м. Миколаєві спортивно-масових змагань з таких видів спорту, як шашки, шахи, дартс, нарди, рибна ловля. Змагання з рибної ловлі проходять як в місті Миколаєві так і по всій області. Велику увагу приділяє клуб організації та проведенню реабілітаційних занять. Тут сформовані групи ЛФК, заняття в яких проводить кваліфікований інструктор-реабілітолог.

Багато уваги в клубі приділяють роботі з дітьми. Протягом року з дітьми тут працюють 2 тренера з плавання. Заняття проводяться в СКПБ «Водолій». Для дітей з ментальними порушеннями працюють групи ЛФК, футболу. Заслуговує увагу робота секції з футболу. Заняття проводяться на базі школи-інтернату №3. Тренер Яна Манчик ініціативна та працездатна людина. В минулому році при підтримці благодійної організації було проведено велике свято футболу.

3 жовтня 2021 року при клубі було відкрито відділення плавання. До штатного розпису було добавлено 4 одиниці: 1,5 тренери, 1 масажист, 1 реабілітолог та 0,5 лікаря.

Ще одна громадська організація з якою співпрацює «Інваспорт» –

Первомайський фізкультурно-оздоровчий клуб інвалідів «Прометей». Клуб не має фінансової підтримки державних органів і утримується за рахунок благодійних внесків підприємств та приватних осіб.

Клуб «Прометей» проводить велику агітаційну роботу по залученню осіб з інвалідністю м. Первомайська до постійних занять фізичною культурою і спортом та веде пропаганду здорового способу життя. Клуб «Прометей» протягом року проводив змагання з настільного тенісу, шахів та шашок.

Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» не має своїх підрозділів в містах обласного підпорядкування і тому великим помічником в організації і проведенні фізкультурно-реабілітаційних заходів з особами з інвалідністю є обласна та районі громадські організації «Всеукраїнської організації Союзу осіб з інвалідністю України».

Кожна громадська організація має свій план роботи в якому обов'язково заплановані районі спартакіади з реабілітаційних видів фізичної культури, Дні здоров'я та заходи спрямовані на пропаганду та розвиток здорового способу життя.

На базі позаміського дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Дельфін» було проведено XII обласну спартакіаду серед осіб з інвалідністю. Змагання проходили з ентузіазмом та особливим настроєм на перемогу. Учасниками спартакіади стали 21 команда міста Миколаєва та Миколаївської області. До програми змагань увійшли 4 види спорту: дартс, городки, кеглі, баскетбол (кидки м'яча у баскетбольне кільце).

В регіоні певна увага приділяється питанням реалізації заходів на 2021-2022 р.р. з реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року.

Створені обласний та міський комітети доступності, складені плани їх роботи. В Миколаєві затверджені «Завдання і заходи, спрямовані на реалізацію міської цільової Програми «Миколаїв без бар'єрів на 2022-2024

р.р.» Заходами заплановано орієнтовний обсяг фінансування за роки виконання.

Також, для якісної підготовки для участі у Кубках и чемпіонатах України проведено 20 обласних навчально-тренувальних зборів з легкої атлетики, настільного тенісу, вільної та греко-римської боротьби, пауерліфтингу, плавання, футболу, в котрих прийняли участь 72 спортсмени, та 8 реабілітаційних зборів, учасниками яких стали 59 спортсменів МРЦ «Інваспорт».

У 2021 році Серьоженку Дмитру присвоєно звання Майстра спорту України міжнародного класу з фехтування на візках, 27 спортсменів Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» та МДЮСШОІ виконали нормативи «Кандидата у майстри спорту України» та 9 спортсменів виконали норматив I розряду.

У 2021 році проведено 3 табори фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю Миколаївської області, котрі пройшли у с. Яворів (Львівська область) у Західному реабілітаційно-спортивному центрі. У таборах прийняло участь 57 осіб з інвалідністю з порушеннями зору, ураженнями опорно-рухового апарату, порушеннями слуху, порушеннями розумового та фізичного розвитку та 15 інструкторів і супроводжуючих.

Другий етап 2022 рік. Плануючи роботу на 2022 рік Миколаївський регіональний центр з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» продовжував реалізацію державної соціально-економічної політики в сфері фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю. Пріоритет в плануванні роботи Центру віддавався підготовці спортсменів з інвалідністю Миколаївщини до участі у Паралімпійських, Дефлімпійських іграх, чемпіонатах світу та Європи, а також участь у чемпіонатах України. Певну увагу планувалось приділити розвитку масового спорту та проведенню районних спартакіад серед осіб з інвалідністю.

Але нашим планам не судилося здійснитися. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну розпочалося 24 лютого 2022 року. У Миколаєві,

як і по всій країні, відчули перші удари з перших годин вторгнення. Російські війська намагалися захопити місто, але зустріли потужний опір з боку українських військових та цивільних.

На виконання Указу Президента України від 24.02.2022 р. №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», розпорядження начальника Миколаївської обласної державної адміністрації від 28.02.2022 р. №71-р, обласне управління молоді та спорту видало наказ №45 від 01.03.2022 р. «Про суспільну безпеку та порядок у період воєнного стану».

Згідно цього наказу навчально-тренувальний процес в спортивних закладах був призупинений, спортивні заклади переведені на дистанційну роботу.

З початку березня місяця почалася евакуація спортсменів та тренерів у більш безпечні місця України та за межі України. За сприйняття Укрцентру «Інваспорт» та Національного Паралімпійського комітету була надана можливість членам збірних команд України виїхати за кордон і там продовжити тренування.

Так фехтувальники разом з тренерами виїхали до Німеччини. В Миколаєві залишився Науменко Олег. По можливості Миколаївський регіональний центр з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» проводить для нього навчально-тренувальні збори, але на території Львівської області. Тренери проводять заняття онлайн для всіх фехтувальників, які не залучені до навчально-тренувальних зборів в Німеччині.

Плавці з ураженнями ОРА частково виїхали у Фінляндію, Польщу, Німеччину. Тренери контактують з ними онлайн, пишуть плани та завдання. В Дніпропетровській області залишилося два спортсмена.

Члени збірної команди з футболу серед спортсменів з порушеннями слуху знаходяться у Полтавській області.

Борці, члени збірної команди України з порушеннями слуху знаходяться частково у Миколаєві, частково у Західних регіонах, в Одеській

області, але на навчально-тренувальні збори та чемпіонати України обов'язково приїжджають.

Спортсмени з настільного тенісу - Косміна Наталя та Рибальченко Кирило знаходяться і тренуються у Німеччині.

До складу національних збірних команд України входять 43 спортсмени, 22 - основний склад, 9 - кандидати, 12 - резерв.

Протягом 2022 року 83 спортсмени Миколаївщини прийняли участь у 65 навчально-тренувальних зборах по підготовці до міжнародних змагань.

15 спортсменів прийняли участь у 13 міжнародних змаганнях: з футболу, бадмінтону, вільної та греко-римської боротьби, плавання, фехтування на візках, лижних перегонів та біатлону, пара-армрестлінгу та вибороли 24 медалі: 10 золотих, 6 срібних, 8 бронзових.

34 спортсмени прийняли участь у 10 чемпіонатах України з бадмінтону, футболу, вільної та греко-римської боротьби, легкої атлетики, настільного тенісу, шахів, кульової стрільби та пара-армрестлінгу та вибороли 27 медалей: 11 золотих, 9 срібних, 7 бронзових.

У 2022 році 14 спортсменів отримували обласну стипендію та 1 спортсмен стипендію міського голови. Спортсменам Миколаївського регіонального центру з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» виплачено винагороду за висновками винагород за 2022 рік.

Фізкультурно-оздоровчі клуби для людей з інвалідністю ГО ММ ФОК «Вікторія» м. Миколаїв та ФОК «Прометей» м. Первомайськ продовжують свою роботу. Головна задача, яку вони зараз виконують - це здійснення гуманітарної та психологічної допомоги особам з інвалідністю. Спортивні бази в місті закриті. Але потрохи люди повертаються в місто. Адміністрація Центру прийняла рішення запросити всіх спортсменів, які повернулися у місто до тренувань у тренажерному залі клубу «Вікторія», щоб підтримувати їх фізичну форму. Зараз в клубі тренуються 15 спортсменів.

Складні умови першого року війни продемонстрували готовність спортсменів продовжити підготовку, не зважаючи на військовий стан.

Третій період 2023 рік. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту та реабілітації осіб з інвалідністю у Миколаївській області у 2023 році реалізувалася відповідно до Державної політики розвитку спорту та реабілітації осіб з інвалідністю в Україні, Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, обласної програми «Безбар'єрна Миколаївщина» на період до 2023 року включно.

Керуючись рішеннями місцевих органів виконавчої ради, органів місцевого самоврядування і власного статуту, регіональний центр здійснював свою діяльність згідно річного плану роботи. Пріоритетними завданнями були: подальший розвиток спорту вищих досягнень, підготовка до Паралімпійських та Дефлімпійських ігор, участь у чемпіонатах світу та Європи, а також участь у чемпіонатах України, реабілітаційна робота засобами фізичної культури та спорту.

Враховуючи, що Миколаїв у 2023 році знаходиться у прифронтовій зоні в регіоні працює ряд обмежень по організації проведення тренувань та змагань. Існують особливі умови до місць проведення заходів: обов'язковим є наявність бомбосховищ, обмежена кількість учасників заходу.

Станом на 01.01.2023 року в Миколаївському регіональному центрі з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» та МДЮСШОІ 353 чоловіки займаються визнаними в Україні видами спорту для осіб з інвалідністю. З них 125 чол. займаються в МРЦ «Інваспорт», 215 чол. - в МДЮСШОІ, 13 чол. – ДЮСШ всіх типів.

Серед спортсменів в розрізі нозологій в регіоні ведеться підготовка з 17 видів спорту:

- 10 видів спорту для осіб з порушеннями слуху: боротьба вільна та греко-римська, бадмінтон, плавання, дзюдо, легка атлетика, стрільба кульова, теніс настільний, футбол, шахи;
- 6 видів спорту для осіб з порушеннями зору: армспорт, легка атлетика, пауерліфтинг, плавання, фехтування на візках, шашки ;

- 10 видів спорту для осіб з ураженнями опорно-рухового апарату: армспорт, легка атлетика, пауерліфтинг, риболовний спорт, спортивні танці на візках, теніс настільний, плавання, фехтування на візках;
- 3 види спорту для осіб з порушеннями розумового і фізичного розвитку: легка атлетика, плавання, теніс настільний.

Навчально-тренувальний процес в системі «Інваспорт» здійснювали 26 тренерів, у тому числі 7 штатних.

Разом з цим 84 особи з інвалідністю в регіоні здійснювали навчальний процес онлайн, дистанційно в других регіонах України. З ними працювали 8 тренерів (безоплатно).

Тимчасово за кордон переїхав 41 спортсмен з інвалідністю, тренування вони продовжують за місцем знаходження. З ними працюють 2 тренера офлайн та 5 тренерів онлайн (безоплатно).

Фізкультурно-спортивна та реабілітаційна робота в Миколаївській області ведеться наступними організаціями:

- Миколаївський регіональний центр з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт»;
- Миколаївська дитячо-юнацька спортивна школа для осіб з інвалідністю;
- громадська організація «Миколаївський міський ФОК осіб з інвалідністю «Вікторія»»;
- громадська організація «Первомайський ФОК для осіб з інвалідністю «Прометей»»;
- Миколаївська СДЮСШОР з легкої атлетики;
- Миколаївська комплексна школа «Україна».

Порівняно з 2022 роком кількість осіб з інвалідністю, що займаються спортом, збільшилась на 13 чоловік і разом складає 353 чоловіка.

Згідно постанови КМУ від 09.01.2021 року №590 у 2023 році заходи фізкультурно-спортивної реабілітації не фінансувалися, і тому реабілітаційні заходи не проводилися.

До складу збірних команд України з видів спорту осіб з інвалідністю входить 27 представників Миколаївського «Інваспорту»:

- 17 основний склад ,
- 4 кандидати,
- 6 резерв.

Згідно Розпорядження начальника Миколаївської обласної військової адміністрації від 23 лютого 2023 року №61-р «Про призначення стипендій спортсменам Миколаївської області в 2023 році» 11 спортсменам Миколаївського регіонального центру з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» і МДЮСШОІ призначені обласні стипендії строком на 1 рік.

Показники фінансування з місцевого бюджету у порівнянні з 2022 роком не змінилися.

Відповідно до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих, спортивних заходів та спортивних змагань України за 2023 рік, затвердженого наказом Міністерство молоді та спорту від 23.12.2022 №5088 (зі змінами), спортсмени Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» прийняли участь:

- 3 Всеукраїнські спортивні змагання з 2 видів спорту осіб з інвалідністю;
 - 20 навчально-тренувальних зборів з 5 видів спорту осіб з інвалідністю;
 - 46 обласних заходів з 13 видів спорту, до яких було залучено 324 особи з інвалідністю,
- з них 24 навчально-тренувальних зборів з 9 видів спорту.

В регіоні функціонують 4 відокремлених підрозділи Всеукраїнських спортивних федерацій осіб з інвалідністю.

Регіональний центр працює у тісному контакті з відокремленими підрозділами Українських спортивних федерацій у регіоні, проводить спільні змагання та планує подальшу роботу в розвитку фізичної культури та спорту зі спортсменами з інвалідністю в розрізі всіх нозологій.

Велику підтримку в роботі регіонального центру щодо залучення осіб з інвалідністю до активного способу життя, їх адаптації в сучасному суспільстві в регіоні відіграють громадські організації осіб з інвалідністю:

- громадська організація Миколаївський міський фізкультурно-оздоровчий клуб інвалідів «Вікторія»;
- громадська організація Первомайський фізкультурно-оздоровчий клуб інвалідів «Прометей».

ФОК «Вікторія» утримується за рахунок фінансової підтримки Миколаївського міськвиконкому. Зараз в клубі налічується 115 чоловік з інвалідністю. При клубі відкрито спеціалізований зал для занять фехтуванням, тренажерний зал, майстерня по ремонту інвалідних візків.

Первомайський ФОК інвалідів «Прометей» - громадська організація осіб з інвалідністю м. Первомайська. В області проводяться спартакіади серед осіб з інвалідністю «Бузькі пороги» у м. Первомайську. Основна мета проведення спартакіади – агітація та заклик до занять фізичною культурою. Головним видом спартакіади є сплав інвалідів на візках на катамаранах по порогах річки Південний Буг.

Згідно постанови КМУ від 09.01.2021 року №590 у 2023 році заходи фізкультурно-спортивної реабілітації не фінансувалися, і тому реабілітаційні заходи не проводилися.

Четвертий етап 2024 рік. Керуючись рішеннями місцевих органів виконавчої ради, органів місцевого самоврядування і власного статуту, регіональний центр здійснював свою діяльність згідно річного плану роботи.

Пріоритетними завданнями були: подальший розвиток спорту вищих досягнень, підготовка до участі у Паралімпійських та Дефлімпійських іграх, участь у чемпіонатах світу та Європи, а також участь у чемпіонатах України, реабілітаційна робота засобами фізичної культури та спорту.

Враховуючи, що Миколаїв знаходиться у прифронтовій зоні, в регіоні працює ряд обмежень по організації проведення тренувань та змагань. Існують особливі умови до місць проведення заходів: обов'язковим є

наявність бомбосховищ , обмежена кількість учасників заходу.

Станом на 01.01.2025 року в Миколаївському регіональному центрі з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» та МДЮСШОІ 285 осіб займаються визнаними в Україні видами спорту для осіб з інвалідністю.

З них 102 особи займаються в МРЦ «Інваспорт», 138 особи – в МДЮСШОІ, 20 осіб – в ДЮСШ всіх типів, 25 осіб – в ГО ММ ФОК інвалідів «Вікторія». Порівняно з 2023 роком кількість осіб з інвалідністю, що займаються спортом, зменшилась на 68 осіб .

В регіоні 17 видів спорту в розрізі нозологій:

- 11 видів спорту для осіб з порушеннями слуху : боротьба вільна та греко-римська, бадмінтон, плавання, дзюдо, легка атлетика, стрільба кульова, теніс настільний, футбол, шахи, шашки;
- 6 видів спорту для осіб з порушеннями зору : пара-армрестлінг, пара легка атлетика, пауерліфтинг, пара плавання, фехтування на візках, шашки;
- 11 видів спорту для осіб з ураженнями опорно-рухового апарату: пара-армрестлінг, пара легка атлетика, пара пауерліфтинг, пара плавання, риболовний спорт, веслування академічне, пара спортивні танці, пара теніс настільний, фехтування на візках, шахи, шашки ;
- 3 види спорту для осіб з порушеннями розумового і фізичного розвитку : пара легка атлетика, пара плавання, пара теніс настільний.

Навчально-тренувальний процес в системі « Інваспорт» здійснюють 24 тренера , у тому числі 7 штатних.

Тимчасово за кордон переїхав 41 спортсмен з інвалідністю, тренування вони продовжують за місцем знаходження. З ними працюють 2 тренера офлайн та 5 тренерів онлайн (безоплатно).

До складу збірних команд України з видів спорту осіб з інвалідністю у 2024 році входило 29 представників Миколаївського регіонального центру з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт»:

- 19 основний склад ,
- 4 кандидати,
- 6 резерв.

Згідно Розпоряджень начальника Миколаївської обласної військової адміністрації від 22 березня 2024 року № 103-р «Про призначення стипендій спортсменам Миколаївської області в 2024 році» і Миколаївського міського голови від 15 січня 2024 року №8 р 11 спортсменам Миколаївського регіонального центру з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» і МДЮСШОІ призначені обласні і міські стипендії строком на 1 рік з 1 січня по 31 грудня 2024 р.

Призерам Паралімпійських Ігор згідно розпорядження начальника Миколаївської обласної військової адміністрації від 25.10.2024 р. №427 були виплачені одноразові грошові винагороди.

Регіональний центр працює у тісному контакті з відокремленими підрозділами Українських спортивних федерацій осіб з інвалідністю всіх нозологій.

Велику підтримку в роботі регіонального центру щодо залучення осіб з інвалідністю до активного способу життя, їх адаптації в сучасному суспільстві в регіоні відіграють громадські організації осіб з інвалідністю.

ГО ММ ФОК осіб з інвалідністю «Вікторія» утримується за рахунок фінансової підтримки Миколаївського міськвиконкому. Наразі в клубі налічується 200 осіб з інвалідністю.

ГО ММ ФОК осіб з інвалідністю «Вікторія» спільно з Миколаївським регіональним центром «Інваспорт» займається організацією і проведенням в м. Миколаєві спортивно-масових змагань з таких видів спорту, як: шашки, шахи, дартс, нардс,корн хол, рибна ловля. Так, в 2024 році було проведено 16 культурно-спортивних заходів. Велику увагу приділяє клуб організації та проведенню реабілітаційних занять. Тут сформовані групи ЛФК (6 ос.), реабілітаційного плавання (9 ос.), футбол (11 ос.). Працюють при клубі і спортивні секції: плавання (5 ос.), танці у візках (7 ос.).

При клубі працює реабілітолог, який займається відновленням функціоналу осіб з порушеннями опорно-рухового апарату. Реабілітацію в клубі проходять як особи з інвалідністю з дитинства, особи, які отримали інвалідність в наслідок побутових травм, так і особи, які отримали інвалідність у бойових діях. Зараз в клубі займаються 2 ветерани війни з інвалідністю.

Протягом 2024 р. клуб виграв 3 гранда від благодійних фондів. Було придбано спортивне, тренажерне обладнання, металеві меблі, кондиціонер, холодильник, ноутбук, зарядна станція, лампи аварійного освітлення.

Адміністрація Клубу приділяє велику увагу матеріальному забезпеченню сімей своїх підопічних. Так майже щомісяця вони отримують продуктові набори, засоби гігієни, ліки, одяг.

Клуб «Прометей» проводить велику агітаційну роботу по залученню осіб з інвалідністю м. Первомайська до постійних занять фізичною культурою і спортом та веде пропаганду здорового способу життя. До кожного свята клуб проводить змагання, нагороджує переможців, піклується про повсякденні заняття фізичною культурою і спортом. З цією метою при центрі денного перебування м. Первомайська у 2024 році відкрита нова спортивна площадка.

За 2024 рік 4 представника Миколаївщини прийняли участь у реабілітаційно-спортивних зборах у ЗРСЦ с. Яворів, Львівської області.

Згідно постанови КМУ від 09.01.2021 року №590 у 2024 році заходи фізкультурно-спортивної реабілітації не фінансувалися, і тому реабілітаційні заходи не проводилися масово.

П'ятий етап 2025 рік.

Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю « Інваспорт» у 2025 році продовжує реалізацію державної соціально-економічної політики в сфері фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю та здійснює свою діяльність згідно річного плану роботи.

Пріоритетним напрямком в плануванні роботи Центру є підготовка

спортсменів з інвалідністю Миколаївщини до участі у XXV літніх Дефлімпійських іграх 2025 в м.Токіо (Японія), чемпіонатах , кубках світу та Європи, а також участі у всеукраїнських змаганнях.

Оскільки Миколаїв знаходиться у прифронтовій зоні, то при організації обласних змагань і спортивно-масових заходів центр дотримується певних вимог: обов'язковим є наявність бомбосховища , обмежена кількість учасників заходу.

В Миколаївському регіональному центрі з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» та МДЮСШОІ 282 особи займаються визнаними в Україні видами спорту для осіб з інвалідністю.

З них 99 осіб займаються в МРЦ «Інваспорт», 138 особи – в МДЮСШОІ, 20 осіб – в ДЮСШ всіх типів, 25 осіб – в ГО «ММ ФОК осіб з інвалідністю «Вікторія». Порівняно з 2024 роком кількість осіб з інвалідністю, що займаються спортом, зменшилась на 2 особи .

Серед осіб з інвалідністю в регіоні культивується 17 видів спорту:

- боротьба вільна та греко-римська, бадмінтон, пара плавання, легка атлетика, пара легка атлетика, стрільба кульова, пара теніс настільний, футбол, шахи, шашки, пара веслування академічне, пара-армрестлінг, пара пауерліфтинг, фехтування на візках, риболовний спорт, пара спортивні танці.

Навчально-тренувальний процес в системі « Інваспорт» здійснюють 25 тренерів , у тому числі при Миколаївському регіональному центрі з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю « Інваспорт» -10 тренерів, з них у штатному режимі працюють 4 тренери - на території країни, 1 тренер – за кордоном, 5 тренерів – на безоплатній основі (за межами країни).

До складу збірних команд України з видів спорту осіб з інвалідністю у 2025 році входить 28 представників Миколаївського регіонального центру з фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт»:

- 20 основний склад ,
- 3 кандидати,
- 5 резерв.

Відповідно до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих, спортивних заходів та спортивних змагань України за 2025 рік з січня до грудня 2025 року спортсмени Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт», МДЮСШОІ, МСДЮСШОР з легкої атлетики, КДЮСШ «Україна» прийняли участь у :

- 10 Міжнародних спортивних змаганнях, до яких було залучено 19 спортсменів;
- 9 Всеукраїнських спортивних змаганнях, учасниками стали 29 спортсменів з інвалідністю;
- 44 обласних заходів і навчально-тренувальних зборів, до яких було залучено 156 осіб з інвалідністю.

З 15 листопада по 26 листопада 2025 року в м. Токіо (Японія) проходили XXV літні Дефлімпійські ігри, це були ювілейні ігри до 100-річчя Дефлімпійського руху. Символічно, що національна дефлімпійська збірна завершила змагання, здобувши загальну кількість -100 медалей і посіла 1 місце і в загальну заліку , і в кількості золотих нагород. Миколаївщину представляли 6 дефлімпійців, які змагалися у наступних видах спорту: греко-римська та вільна боротьба, бадмінтон, футбол, легка атлетика.

Спортсмени Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» та МДЮСШОІ під час участі у Дефлімпійських іграх, міжнародних і всеукраїнських спортивних змаганнях серед осіб з інвалідністю вибороли 86 медалей, серед яких : 40- золоті, 29 – срібні, 17 бронзові винагороди.

Згідно розпорядження Миколаївського міського голови від 14 січня 2025 року 8 спортсменам Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» і МДЮСШОІ призначені міські стипендії строком на 1 рік з 1 січня по 31 грудня 2025 р.

Бронзовим призерам XVII літніх Паралімпійських Ігор 2024 року (2 спортсмени) та миколаївському тренеру з фехтування на візках згідно з указом президента № 184/2024 призначені щомісячні стипендії на 2025 рік.

Показники фінансування в поточному 2025 році з місцевого бюджету у порівнянні з 2024 роком не змінилися.

Миколаївський регіональний центр і надалі здійснює співпрацю з відокремленими підрозділами Українських спортивних федерацій осіб з інвалідністю всіх нозологій.

Тісно співпрацює щодо залучення осіб з інвалідністю до активного способу життя, занять фізичною культурою і спортом з ГО ММ ФОК осіб з інвалідністю « Вікторія» у м. Миколаєві та «Прометей» у м. Первомайськ.

Протягом року спільно з ГО ММ ФОК осіб з інвалідністю «Вікторія» були проведені 6 спортивно-масових заходів з таких видів спорту, як: шашки, шахи, дартс, корнхол, бочча, риболовля, рекреаційні ігри. При клубі сформовані групи ЛФК (5 ос.). Реабілітацію в клубі проходять як особи з інвалідністю з дитинства, особи, які отримали інвалідність внаслідок побутових травм, так і особи, які отримали інвалідність у бойових діях. Також при клубі надалі працюють спортивні секції: плавання, пара спортивні танці .

У 2025 році 19 представників Миколаївського регіону приймають участь у реабілітаційно-спортивних зборах у ЗРСЦ НКСІУ у с. Яворів, Львівської області.

3.2. Динаміка показників розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» за період воєнного стану

Аналіз звітів щодо діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» дав можливість визначити динаміку основних показників розвитку фізичної культури та спорту осіб з інвалідністю.

Першим показником є залучення спортсменів різних нозологій до спортивної діяльності в різних видах спорту.

В таблиці 3.2. наведемо зведені дані про участь в спортивній діяльності спортсменів Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період військового стану.

Таблиця 3.2.

Спортивна діяльність осіб з інвалідністю Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період військового стану

№	Види спорту	2021	2022	2023	2024	2025
1	Армрестлінг	2	5	5	7	9
2	Бадмінтон	2	2	2	2	2
3	Боротьба вільна	25	25	25	1	1
4	Боротьба греко-римська	10	10	10	28	28
5	Веслування академічне	-	-	-	1	1
6	Гольф	6	-	4	-	-
7	Дзюдо	6	6	6	6	-
8	Легка атлетика	88	88	88	36	36
9	Лижні перегони	1	1	1	-	-
10	Пауерліфтинг	14	14	14	12	13
11	Плавання	46	46	46	46	46
12	Риболовний спорт	4	4	4	12	12
13	Спортивні танці на візках	12	12	12	7	7
14	Стрільба кульова	2	2	2	2	2
15	Теніс настільний	87	87	96	76	76
16	Тхеквондо	1	1	1	-	-
17	Фехтування на візках	12	12	12	12	12
18	Футбол	21	21	21	32	32
19	Шахи	2	2	2	3	3
20	Шашки	2	2	2	2	2
Разом спортсменів		346	340	353	285	282

Пріоритетними в області є наступні види спорту: теніс настільний, пара плавання, легка атлетика, футбол, греко-римська боротьба.

Спостерігається значне зниження кількості спортсменів у 2024 році, це пов'язано з виїздом спортсменів за кордон і з завершенням спортивної кар'єри.

В таблиці 3.3. наведемо участь спортсменів у змаганнях різного рангу та спортивних заходах за період військового стану.

Таблиця 3.3.

Участь спортсменів у змаганнях різного рангу та спортивних заходах Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» за період військового стану

№	Змагання і заходи	Кількість учасників				
		2021	2022	2023	2024	2025
1	Паралімпійські ігри	6	1	-	9	-
2	Дефлімпійські ігри	-	7	-	-	6
3	Міжнародні змагання	14	8	15	11	19
4	Всеукраїнські змагання	100	34	16	19	29
5	Обласні змагання та заходи	335	-	286	282	103
6	Навчально-тренувальні збори	98	83	71	61	53
7	Табори фізкультурно-спортивної реабілітації, РСЗ	57	-	-	4	19
8	Кількість учасників	346	340	353	285	282

За період воєнного стану, а саме в 2022 році, ми спостерігаємо значний спад участі миколаївських спортсменів в міжнародних змаганнях та всеукраїнських змаганнях. В перший рік війни значне зниження проведення всеукраїнських змагань, але у наступні роки ми спостерігаємо стабілізацію проведення такого рівня змагань. Кількість обласних змагань суттєво зменшилася в перший рік війни, але їх проведення стабілізувалося і проводилися на Миколаївщині протягом 2023-2025 років. Щодо навчально-тренувальних зборів ми спостерігаємо стабільну ситуацію, щодо їх організації і проведення. Це засвідчує, що не зважаючи на воєнний стан спортсмени з різних видів спорту продовжували активно брати участь у підготовці до змагань та навчально-тренувальній роботі. Також порівняно з довоєнним періодом зменшилася кількість таборів фізкультурно-спортивної реабілітації, що було пов'язано з відсутністю фінансування на вказані заходи,

але з 2024 року спортсмени Миколаївщини направляються на фізкультурно-спортивну реабілітацію, приймають участь у реабілітаційно-спортивних зборах, які проводяться на території Західного реабілітаційно-спортивного центру НКСІУ в с. Яворів Львівської області.

У таблиці 3.4 наведемо кількість отриманих медалей і відповідно очок, що отримали наші спортсмени за період військового стану

Таблиця 3.4.

Кількість медалей і очок, отриманих спортсменами Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» за період військового стану

№	Нозології	2021		2022		2023		2024		2025	
		Медалі	Очки	Медалі	Очки	Медалі	Очки	Медалі	Очки	Медалі	Очки
1	УОРА	169	131250	23	45250	93	91890	78	137500	76	133245
2	ПРФР	5	3410	-	-	2	3500	-	2500	4	4650
3	Порушення слуху	105	65235	26	45900	13	23020	1	2400	2	26100
4	Порушення зору	18	15070	2	4900	3	1300	5	7450	4	3650
	Загальна кількість	297	214965	51	96050	111	119710	84	149850	86	167645

Щодо кількості медалей, отриманих спортсменами, також спостерігається тенденція до їх зниження, порівняно з 2021 роком, це обумовлено рядом причин, а саме:

- Зменшення кількості учасників, що брали участь у міжнародних і всеукраїнських змаганнях;
- Зменшення кількості проведення всеукраїнських та обласних змагань;
- Складні умови навчально-тренувального процесу;
- Вимушена зміна баз тренування, іноді, з виїздом за кордон.

Хоча порівняно з початком війни у 2022 році, у подальші роки ситуація покращилася і стала більш стабільною, що засвідчує, що не зважаючи на складні умови воєнного стану наші спортсмени продовжують активно брати участь у змаганнях і отримувати призові місця в змаганнях різного рівня.

За період військового стану спортсменами Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» було встановлено рекорди та присвоєно спортивні звання. Дані наведено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

**Рекорди та присвоєні спортивні звання спортсменів Миколаївського
регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю
«Інваспорт» за період військового стану**

№	Роки	Присвоєні спортивні звання	Рекорди
1	2021	1 МСУМК	4
2	2022	2 МСУМК, 3 МСУ	1
3	2023	2 МСУ	2
4	2024	1 ЗМСУ, 2 МСУМК, 2 МСУ	1
5	2025	2 ЗМСУ, 1 МСУ	1
Загальна кількість		3 ЗМСУ, 5 МСУМК, 8 МСУ	9

Дані таблиці 3.5. засвідчують, що спортсмени Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» за період військового стану підвищують рівень своєї спортивної майстерності і отримують почесні спортивні звання, та, не зважаючи на складні умови тренувань, продовжують встановлювати рекорди на європейських та світових змаганнях.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі здійснено аналіз стану та розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Розкрито основні етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Проаналізовано структуру Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт».

Розкрито шляхи співпраці з громадськими організаціями: Громадською організацією «Миколаївський міський фізкультурно-оздоровчий клуб осіб з інвалідністю «Вікторія»; Громадською організацією «Первомайський фізкультурно-оздоровчий клуб осіб з інвалідністю «Прометей».

Використовуючи методи контент-аналізу, хронологічний та ретроспективний аналіз нами було здійснено дослідження основних етапів розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період військового стану з 2021 по 2025 рік.

На основі аналізу звітів щодо діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» визначено динаміку основних показників розвитку фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю.

В період воєнного стану продовжує активно розвиватися 17 видів спорту. Пріоритетними в області є наступні види спорту: пара теніс настільний, пара плавання, легка атлетика, футбол, греко-римська боротьба. Спостерігається значне зниження кількості спортсменів у 2024 році, це пов'язано з виїздом спортсменів за кордон і з завершенням спортивної кар'єри.

Другий показник, що було проаналізовано, - участь спортсменів у змаганнях різного рівня. За період воєнного стану ми спостерігаємо значний

спад участі миколаївських спортсменів в міжнародних та всеукраїнських змаганнях. В перший рік війни значне зниження проведення всеукраїнських змагань, але у наступні роки ми спостерігаємо стабілізацію проведення такого рівня змагань. Кількість обласних змагань суттєво зменшилася в період воєнного стану, але вони стабільно організовувалися і проводилися на Миколаївщині протягом 2022-2025 років. Щодо навчально-тренувальних зборів ми спостерігаємо стабільну ситуацію, щодо їх організації і проведення. Це засвідчує, що не зважаючи на воєнний стан спортсмени з різних видів спорту продовжували активно брати участь у підготовці до змагань та навчально-тренувальній роботі.

Щодо отримання медалей спортсменами також спостерігається тенденція до їх зниження порівняно з початком війни у 2022 році, у наступні роки ситуація покращилася і стала більш стабільною, що засвідчує, що не зважаючи на складні умови воєнного стану, наші спортсмени продовжують активно брати участь у змаганнях і отримувати призові місця різного рівня змаганнях.

Спортсмени Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» за період військового стану підвищують рівень своєї спортивної майстерності і отримують почесні спортивні звання, та не зважаючи на складні умови тренувань, продовжують встановлювати рекорди на європейських та світових змаганнях.

РОЗДІЛ 4. РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ СПОРТСМЕНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЩОДО ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ «ІНВАСПОРТ» В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

4.1. Результати анкетування спортсменів з інвалідністю щодо проблем та перспектив розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану

Опитування серед спортсменів з інвалідністю проводилося з метою виявлення актуальних проблем і формування шляхів підвищення ефективності роботи Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану.

Для анкетування використовували Google Forms, що дозволило оперативно зібрати відповіді від значної кількості респондентів і здійснити кількісний аналіз отриманих даних.

Структура анкети містила чотири основні блоки:

1. Загальні питання, які допомогли визначити стать, вік, вид спорту та спортивний розряд респондентів.

2. Вплив воєнного стану на особисте життя, де з'ясовувалося, як нові умови позначилися на повсякденному житті та тренувальному процесі спортсменів.

3. У цьому блоці аналізувався вплив воєнного стану на якість фізкультурно-спортивної підготовки. Розглядалися умови тренувань, проблеми організації та участі в спортивних заходах.

4. Оцінка діяльності центру «Інваспорт». За допомогою п'ятибальної шкали респонденти оцінювали рівень організації тренувань, навчально-тренувальних зборів та змагань.

В опитуванні взяли участь 30 спортсменів із різними нозологіями, які

представляли різні види спорту. Серед них були 4 Заслужених майстри спорту України, 13 Майстрів спорту України міжнародного класу, 12 Майстрів спорту України та 1 кандидат у майстри спорту. Оскільки опитування проводилося анонімно, це сприяло підвищенню достовірності отриманих результатів. На рис 4.1. наведено діаграму розподілу респондентів за розрядами.

Який спортивний розряд Ви маєте
30 відповідей

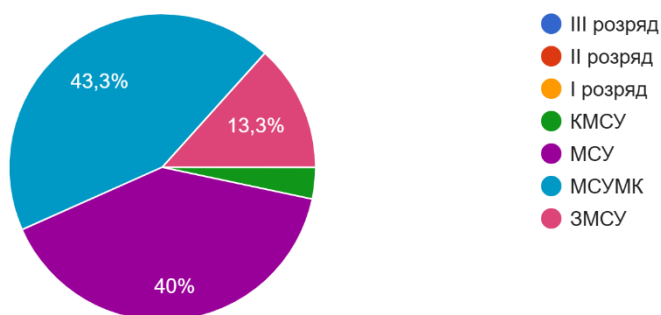

Рис 4.1. Розподіл респондентів за розрядами

Розподіл вікових груп респондентів наведено на рис 4.2. Вікова категорія від 15 до 25 років була представлена 10-ма спортсменами, 3 спортсмени віком від 25 до 30 років, 5 спортсменів віком від 30 до 35 років і найбільша група 12 спортсменів віком від 35 і старше.

Вкажіть ваш вік відповідно до вікових категорій
30 відповідей

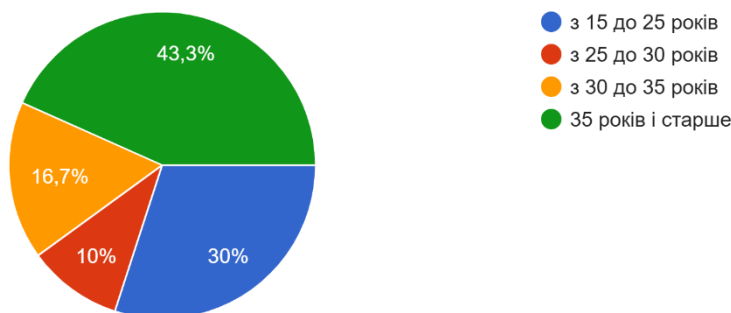

Рис 4.2. Розподіл респондентів за віковими групами.

Вражає і географія місць проживання учасників, що було зумовлено переміщенням баз тренування спортсменів внаслідок військової агресії. 16 спортсменів залишилися тренуватися в Миколаєві. На території України продовжили тренування спортсмени у таких містах: 2 спортсмени в Одесі, 1 в Києві, 1 в Івано-Франківські, 2 в Дніпрі, 1 Черкасах і 1 у Львові. Також низка спортсменів вимушена була переїхати за кордон. Так 3 спортсмени з фехтування продовжили підготовку у Німеччині, 1 в Польщі, 1 у Фінляндії і 1 у Іспанії. На рис 4.3. Представлена географія проживання та тренування респондентів.

В якому регіоні Ви проживаєте на даний час

30 відповідей

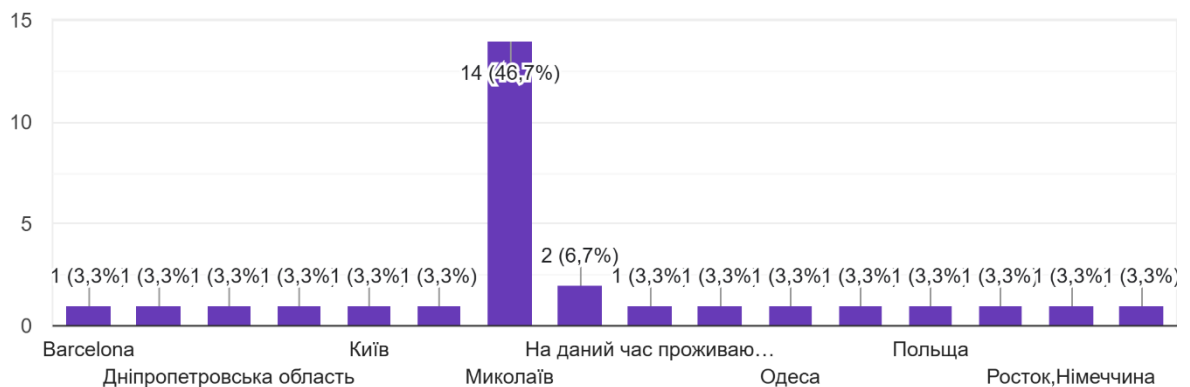

Рис 4.3. Географія проживання та баз тренування респондентів в період воєнного стану.

Також в нашому опитуванні взяли участь спортсмени представники наступних видів спорту: пара плавання (8), пара каное (2), настільний теніс (1), пауерліфтинг (3), легка атлетика (3), фехтування на візках (5), бадмінтон (1), греко-римська боротьба (1), вільна боротьба (2), футбол (1), парамрестлінг (2), кульова стрільба (1).

На рис 4.4. наведено розподіл респондентів за видами спорту.

Яким видом спорту ви займаєтеся

30 відповідей

Рис 4.4. Розподіл респондентів за видами спорту.

Другий розділ анкетування розпочався з питання: «Чи постраждали Ви та Ваші близькі внаслідок війни?». 20 спортсменів дали позитивну відповідь, а 10 негативну. Отже, більшість респондентів, особливо тих, хто перебуває в Миколаєві, вказала на вплив воєнних дій на них і їх родини. Розподіл відповідей на це питання наведено на рис 4.5.

Чи постраждали Ви та ваші близькі в наслідок війни в Україні

30 відповідей

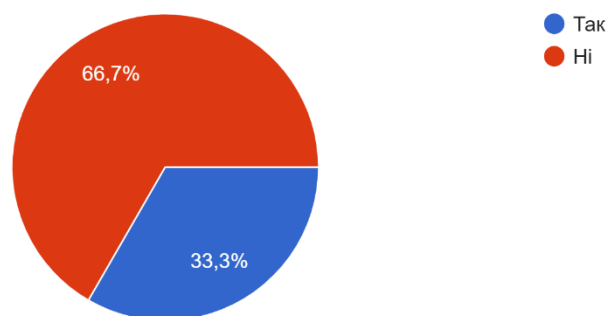

Рис.4.5. Розподіл відповідей на питання: «Чи постраждали Ви та Ваші близькі внаслідок війни?»

В наступному питанні ми з'ясовували якого характеру підтримку потребують респонденти. Відповіді наведено на рис 4.6

Потребу в підтримці якого характеру Ви найбільше потребуєте
30 відповідей

Рис 4.6. Відповіді респондентів щодо характеру потреб в підтримці у період воєнного стану

15 спортсменів вказали на необхідності фінансової підтримки, по 3 спортсменів вказали на необхідності моральної підтримки, підтримки у професійному розвитку та потребу у реабілітації та медичної допомоги. По одному спортсмену вказали на необхідності покращення житлово-побутових умов та потреба у соціальному захисті.

76,7 % респондентів були змушені змінювати місце проживання у наслідок воєнних дій. На рішення покинути місце проживання вплинуло ряд причин, що наведені на рисунку 4.7.

Що вплинуло на Ваше рішення покинути місце проживання?
30 відповідей

Рис 4.7. Причини, що вплинули на рішення покинути місце проживання внаслідок воєнних дій

Найбільший відсоток респондентів вказав на наступні причини:

- 36,7 % вказали на вплив воєнних дій;
- По 13,3 % вказали на причину міркування безпеки та переміщення бази тренування;
- 10 % вказали на прийняття спільного рішення переїхати разом з сім'єю.
- 26,7% вказали інші причини.

Наступні 2 питання стосувалися бази тренування під час воєнного стану. 70% опитаних були вимушені переміщуватися на інші бази тренування внаслідок воєнного стану. Але 86,7% опитуваних підтвердили, що не зважаючи на війну, умови для продовження тренувань було створено. У 46,7 % під час воєнних дій виникали проблеми з базами тренування. Та у 66,3 % респондентів виникали проблеми з організацією систематичних тренувань під час війни. Основні проблеми, що виникали у спортсменів щодо організації тренувань під час воєнного стану, наведено на рисунку 4.8.

Якщо відчували, то вкажіть які
23 відповіді

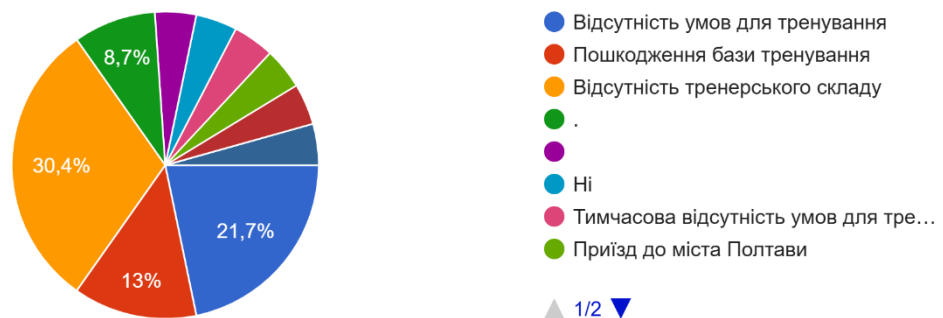

Рис 4.8. Основні проблеми, що виникали у спортсменів щодо організації тренувань під час воєнного стану.

Серед найбільш гострих проблем спортсмени назвали: відсутність умов для тренування; пошкодження бази тренування; відсутність тренерського складу; переїзд до іншого міста.

43,3 % відчували проблеми з організацією і участю в змаганнях під

час військового стану.

Серед проблем, що відчували спортсмени щодо організації та участі у змаганнях, спортсмени навели наступні: відсутність фінансової підтримки для участі в змаганнях; не можливість взяти участь в змаганнях внаслідок війни; недостатня підготовка до змагань внаслідок війни; психологічно-моральний стан внаслідок війни. 13 % спортсменів не відчували проблем.

Результати розподілу респондентами проблем, що виникали з організацією та участю у змаганнях в період воєнного стану, наведено на рис 4.9.

Якщо відчували, то вкажіть які
30 відповідей

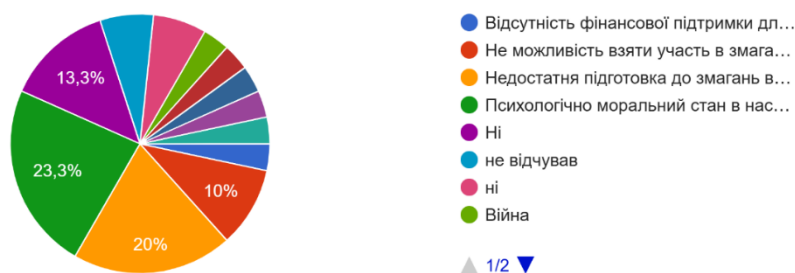

Рис 4.9. Результати розподілу респондентами проблем, що виникали з організацією та участю у змаганнях в період воєнного стану.

Не зважаючи на проблеми, 93,3 % респондентів продовжували брати участь у змаганнях під час воєнного стану. На рис 4.10 наведено участь спортсменів у різних за рівнем змаганнях.

В якого рівні змагань Ви брали участь під час війни?
28 відповідей

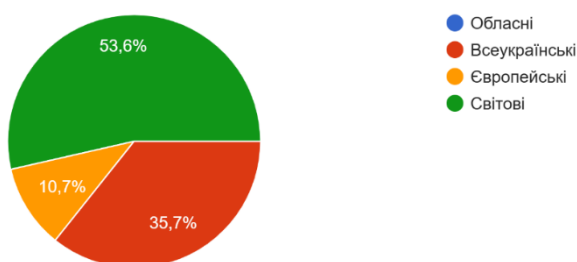

Рис. 4.10. Розподіл за рівнем змагань, в яких респонденти брали участь

В останньому блоці нашого опитування ми звернулися до респондентів з питаннями в яких було необхідно оцінити за п'ятибальною шкалою діяльність Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт».

Розподіл оцінок у наступних питаннях наведено на рис 4.11., 4.12. та 4.13.

Чи надавала вам допомогу «Інваспорт» в організації тренувань?

30 відповідей

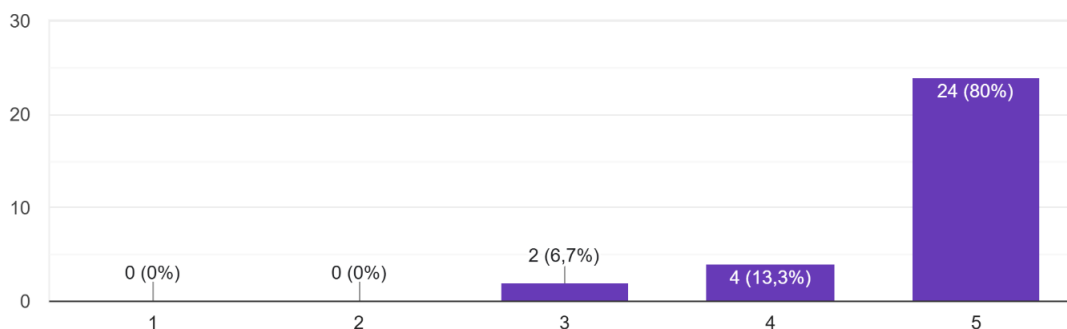

Рис. 4.11. Розподіл балів оцінки діяльності «Інваспорт» в наданні допомоги в організації тренувань.

Чи надавала вам допомогу «Інваспорт» в організації навчально-тренувальних зборів?

30 відповідей

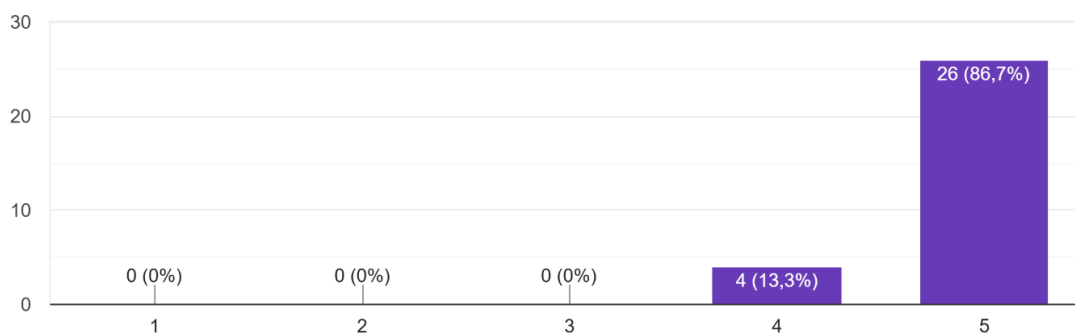

Рис. 4.12. Розподіл балів оцінки діяльності «Інваспорт» в наданні допомоги в організації навчально-тренувальних зборів

Чи надавала Вам допомогу «Інваспорт» в організації та участі в змаганнях?
30 відповідей

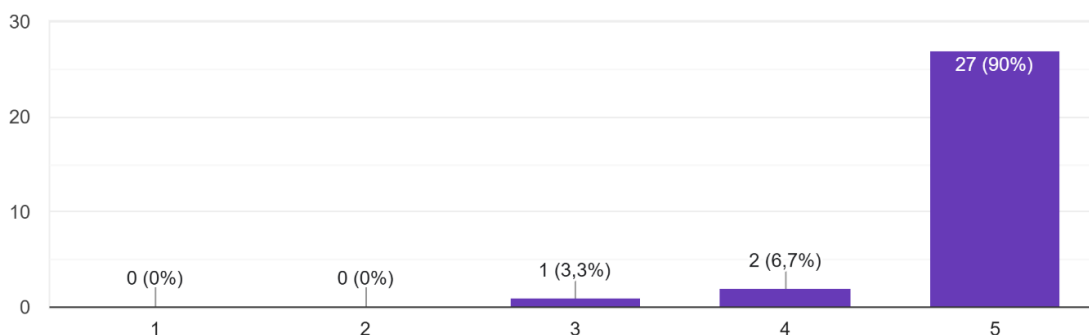

Рис. 4.13. Розподіл балів оцінки діяльності «Інваспорт» в наданні допомоги в організації та участі у змаганнях.

В усіх питаннях спортсмени оцінили відмінно від 80 до 90 % респондентів надання допомоги Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в організації тренувань, змагань та навчально-тренувальних зборів. Що дає підстави стверджувати, що Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» надає якісні послуги, не зважаючи на складні умови воєнного стану.

4.2. Шляхи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану

Для визначення шляхів розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану необхідно спочатку розкрити основні проблеми, що виникають у спортсменів в наданні послуг даної організації. Результати анкетування дали нам можливість виділити найбільш гострі проблеми, що виникають у спортсменів в процесі тренувальної та змагальної діяльності.

Першою проблемою, яку вказали респонденти, є недостатнє фінансування. Це стосувалося і придбання спортивного інвентарю, і

покращення матеріально-технічної бази, винагороди за отримання перемоги на змаганнях, а також фінансування участі у змаганнях та відшкодування коштів за участь у міжнародних змаганнях.

Більшість респондентів також зазначили на проблемі перевезення спортсменів в не адаптованому транспорті та створення умов безбар'єрності.

Також велика кількість спортсменів потребують психологічної допомоги та реабілітації.

Низка спортсменів зазначає на проблемі інформування щодо календаря змагань та заходів, що організовує центр «Інваспорт».

Отже, аналізуючи основні проблеми спортсменів, нами було сформульовано основні шляхи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану:

1. Покращення умов для тренування, організація навчально-тренувальних зборів, збереження та покращення матеріально-технічної бази тренувань спортсменів з врахуванням вимог їх нозологій. Створення безбар'єрності баз тренування. Забезпечення підготовки та участі спортсменів з інвалідністю у міських та обласних змаганнях, організація спортивних заходів серед людей з інвалідністю на високому рівні.
2. Збільшення фінансування на навчально-тренувальні збори та для придбання спортивного інвентарю. Відшкодування коштів за участь у змаганнях за кордоном. Надання фінансової підтримки провідним спортсменам з обмеженими можливостями для покращення їхніх виступів на всеукраїнських та міжнародних змаганнях.
3. Своєчасне інформування спортсменів щодо заходів, що організовує Миколаївський регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт».

4. Поширювати розвиток спорту серед людей з інвалідністю в регіонах. Посилювати і розширювати збірні команди молодими спортсменами. Проведення активних заходів для збільшення чисельності людей з інвалідністю, залучених до занять спортом і фізичною культурою.
5. Створення доступних і рівних умов для занять фізичною культурою, тренування та проведення спортивних заходів для людей з інвалідністю у міських спортивних закладах.
6. Організація спортивних і фізкультурно-реабілітаційних програм для підтримки фізичного та психологічного здоров'я осіб з інвалідністю.
7. Сприяння будівництву спортивних майданчиків і зон для загальної фізичної підготовки, а також забезпечення закупівлі тренажерів, спортивного інвентарю й обладнання для створення якісних умов занять спортом для людей з інвалідністю.
8. Підвищувати професійний рівень тренерів для роботи зі спортсменами різних нозологій.
9. Модернізація структури центру та пошук більш сучасних підходів та методів вирішення питань щодо документообігу.
10. Продовжувати роботу над створенням відділень для дітей з інвалідністю у дитячо-юнацьких спортивних школах. Вирішення питання щодо забезпечення регулярного оздоровлення спортсменів з інвалідністю у фізкультурно-реабілітаційних таборах міста та області.

Щодо перспектив розвитку адаптивного спорту в Україні, важливо зосередитися на таких ключових напрямках:

- залучення максимальної кількості осіб з інвалідністю до занять фізичною культурою та спортом;

- сприяння фізкультурній освіті та проведення інформаційно-пропагандистських заходів, що підтримують розвиток масового спорту серед людей з інвалідністю;
- забезпечення доступності існуючих фізкультурно-оздоровчих і спортивних об'єктів для осіб з інвалідністю;
- професійна підготовка, підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів для фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи з цією категорією населення;
- розробка нормативно-правової бази, яка сприятиме розвитку фізичної культури і спорту для людей з інвалідністю.

Висновки до четвертого розділу

В цьому розділі було проаналізовано результати анкетування спортсменів щодо проблем та перспектив розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєнного стану.

Анкета складалася з чотирьох розділів. В першому розділі ми з'ясовували стать, вік, вид спорту та спортивний розряд респондентів. В опитуванні взяло участь 30 спортсменів з них: 4 Заслужених майстри спорту України, 13 Майстрів спорту України міжнародного класу, 12 Майстрів спорту України та 1 кандидат у майстри спорту. Також було представлено наступні види спорту: пара плавання, пара каное, настільний теніс, пара пауерліфтинг, легка атлетика, фехтування на візках, бадмінтон, греко-римська боротьба, вільна боротьба, футбол, пара-армрестлінг, кульова стрільба.

В другому розділі ми з'ясовували як вплинули умови воєнного стану на спортсменів. Більшість спортсменів постраждали від війни і були змушені змінювати місце проживання та базу тренувань. В період воєнного стану відчували наступні потреби: необхідності фінансової підтримки, моральної підтримки, підтримки у професійному розвитку та потребу у реабілітації та

медичній допомозі, необхідності покращення житлово-побутових умов та потреба у соціальному захисті.

В третьому розділі ми з'ясовували як вплинули умови воєнного стану на організацію тренувань та участь у змаганнях. 70% опитаних були вимушені переміщуватися на інші бази тренування внаслідок воєнного стану. У 46,7 % під час воєнних дій виникали проблеми з базами тренування та у 66,3 % респондентів виникали проблеми з організацією систематичних тренувань під час війни. Основні проблеми, що виникали у спортсменів щодо організації тренувань це: відсутність умов для тренування; пошкодження бази тренування; відсутність тренерського складу; переїзд до іншого міста.

В четвертому розділі спортсмени оцінювали за п'ятибальною шкалою діяльність Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт». В усіх напрямках діяльності, а саме, організація тренувань, участь у навчально-тренувальних зборах та організація та участь у змаганнях, центр отримав від 80 до 90% високі оцінки своєї діяльності в умовах воєнного стану.

На основі аналізу найбільш гострих проблем, що виникають у спортсменів в процесі тренувальної та змагальної діяльності, нами було розроблено шляхи і перспективи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт».

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичних аналіз стану, проблем та перспектив розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в умовах воєнного стану.

1. На основі дослідження літературних джерел та мережі Інтернет було здійснено теоретико-методологічний аналіз розвитку Паралімпійського, Дефлімпійського рухів та «Інваспорту» в Україні. Проаналізовано успіхи українських паралімпійців, дефлімпійців на Паралімпійських та Дефлімпійських іграх за період незалежності країни. У рамках аналізу виступів збірної України на літніх і зимових Паралімпійських та Дефлімпійських змаганнях представлено загальний рейтинг команди, а також дані про кількість здобутих золотих, срібних і бронзових нагород.

У дослідженні висвітлено ключові етапи становлення та розвитку системи «Інваспорту» в Україні в період її незалежності. Проведено аналіз нормативно-правових документів, які визначають і регулюють функціонування системи «Інваспорту» в Україні.

Детально розглянуто структуру управління «Інваспортом», що включає багаторівневу взаємодію між різними організаціями та установами, зокрема Міжнародним паралімпійським комітетом, Міжнародним спортивним комітетом глухих, Міністерством молоді та спорту України, Національним комітетом спорту інвалідів України, Українським центром з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» разом із його регіональними відділеннями. Крім того, враховано співпрацю з всеукраїнськими спортивними федераціями осіб з інвалідністю за різними нозологіями, а також секціями, які представлені в ДЮСШ, СДЮСШ в усіх областях України.

2. На основі вивчення нормативних документів, правових актів та

щорічних звітів проаналізовано етапи розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєного стану та динаміку показників розвитку фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю.

В період воєнного стану в регіоні продовжують активно розвиватися сімнадцять видів спорту, серед яких пріоритетними є пара настільний теніс, пара плавання, легка атлетика, футбол і греко-римська боротьба та ін. У 2024 році спостерігалось суттєве скорочення кількості спортсменів, що обумовлено їх виїздом за кордон і завершенням спортивної кар'єри.

Окремо було проаналізовано показники участі спортсменів у змаганнях різних рівнів. За період воєнного стану спостерігається значний спад участі миколаївських спортсменів у міжнародних змаганнях. У перший рік війни суттєво зменшилася кількість проведених всеукраїнських турнірів, хоча наступні роки характеризуються стабілізацією їх організації. Навчально-тренувальні збори демонструють стабільність у своєму проведенні та організації, що свідчить про високий рівень підготовки спортсменів, навіть період воєнного стану. Статистичний аналіз показує зниження здобутих медалей на початку війни у 2022 році, однак поступово спостерігається покращення ситуації та стабілізація даного показника в наступні роки. Це свідчить про те, що попри виклики воєнного стану спортсмени активно беруть участь у змаганнях і продовжують здобувати призові місця на турнірах різного рівня.

Спортсмени Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю "Інваспорт" у період воєнного стану демонструють високі результати, підвищуючи рівень своєї спортивної майстерності та отримують престижні спортивні звання. Незважаючи на труднощі у тренувальному процесі, вони встановлюють нові рекорди на європейських і світових змаганнях, підтверджують високий рівень адаптивного спорту в регіоні.

3. На основі анкетування спортсменів з інвалідністю визначено

проблеми та сформульовано шляхи удосконалення діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» в період воєного стану.

Розроблена нами анкета складалася з чотирьох розділів. У першому розділі було зібрано демографічні та професійні дані про респондентів, зокрема їхній вік, стать, вид спортивної діяльності та спортивна кваліфікація. У дослідженні взяли участь 30 спортсменів, серед яких: 4 Заслужені майстри спорту України, 13 Майстрів спорту України міжнародного класу, 12 Майстрів спорту України та 1 кандидат у майстри спорту.

До опитування були залучені представники таких видів спорту, як пара плавання, пара каное, пара настільний теніс, пара пауерліфтинг, легка атлетика, фехтування на візках, бадмінтон, греко-римська боротьба, вільна боротьба, футбол, пара-армрестлінг та кульова стрільба.

У другому розділі ми досліджували вплив умов воєнного стану на життя та діяльність спортсменів. Виявлено, що більшість учасників зазнали значних труднощів у зв'язку з війною, серед яких вимушене переселення до інших місць проживання або баз тренувань. У цей період спортсмени зіткнулися з низкою потреб, включаючи фінансову та моральну підтримку, потреби у професійному розвитку, реабілітації та медичній допомозі, покращення житлово-побутових умов, а також соціального захисту.

Третій розділ було присвячено аналізу змін в організації тренувального процесу та участі у спортивних заходах в умовах воєнного стану. З'ясовано, що 70% респондентів були змушені переміщуватися на інші тренувальні бази. Проблеми з базами тренувань виникли у 46,7% опитаних, а 66,3% зазначили труднощі з забезпеченням систематичних тренувань в період війни. Основні проблеми включали відсутність належних умов для тренувань, пошкодження бази тренувань, дефіцит тренерського складу та необхідність переїзду в інші міста.

У четвертому розділі було проаналізовано оцінку діяльності Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з

інвалідністю «Інваспорт». За результатами опитування центр отримав високі оцінки по всіх напрямках своєї роботи: організації тренувань 80%, проведенні навчально-тренувальних зборів 86,7% та підготовці спортсменів до участі у змаганнях в умовах воєнного стану 90%.

На основі проведеного дослідження було проаналізовано найбільш актуальні проблеми, які виникають у спортсменів під час тренувального та змагального процесу. У результаті розроблено шляхи перспективного розвитку Миколаївського регіонального центру з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт» з урахуванням викликів воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ашиток Н. Інвалідність як соціально-педагогічна проблема. *Молодь і ринок : наук.-пед. журн. Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка.*, 2012. № 9. С. 27–30.
2. Бойко Г.М. Психолого-педагогічний супровід спортивної діяльності осіб із порушеннями психофізичного розвитку в паралімпійському спорті : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню доктора педагогічних наук: 13.00.03. Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 42 с.
3. Бріскін Ю. А., Передерій А.В. Вступ до теорії спорту інвалідів: навчальний посібник. Л.:”Апріорі”, 2008 – 70 с.
4. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів: підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту. – К. : Олімпійська література, 2006. – 263 с.
5. Бріскін Ю. А. Адаптивний спорт. Спеціальні Олімпіади: навчальний посібник. - Львів: “Ахіл”, 2003. 128 с.
6. Бріскін Ю. А. Організаційні основи Паралімпійського спорту: навчальний посібник. - Л.:“Кобзар”, 2004. 180 с.
7. Бріскін Ю.А.,Передерій А.В. Класифікаційні стратегії Паралімпійського спорту. За заг.ред. Бріскіна Ю., Линця М., Боляха Е., Мігасевича Ю. Львів: Видавець Тарас Сорока, 2004. 229 с.
8. Гончаренко О.С. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Адаптивний спорт». – Краматорск, 2020. 162 с.
9. Дразіна Є., Джуринський П., Настаченко Д., Ігнатенко С. Історико-ретроспективний аналіз розвитку спорту осіб з інвалідністю за роки незалежності України, *Olimpicus* № 3, 2023, С.51-62.
10. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»: прийнятий 6 жовтня 2005 року № 2961-IV 19. Офіційний вісник України. 2005. №44. 16 листопада. С. 15. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1185508>

11. Закон України «Про освіту»: прийнятий 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. Голос України. 2017. № 178-179. 27 вересня. С. 10– 22.
12. Закону України "Про фізичну культуру і спорт" прийнятого у 1993 р <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
13. Закон України Про внесення змін до законів України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» та «Про фізичну культуру і спорт»: прийнятий 28 лютого 2018 року № 2307-VIII. Офіційний вісник України. 2018. №16. 20 квітня. С. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1473921>.
14. Звіт про роботу Українського центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» за 2022 рік. Міністерство молоді та спорту України:вебсайт.URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Invasport/Rezultaty_dijalnosti/2022.pdf.
15. Звіт про роботу Українського центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» за 2023 рік. Міністерство молоді та спорту України:вебсайт. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Invasport/Rezultaty_dijalnosti/2023.pdf.
16. Звіт про роботу Українського центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» за 2024 рік. Міністерство молоді та спорту України : вебсайт.URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Invasport/Rezultaty_dijalnosti/2024.pdf.
17. Інваспорт Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-13320>
18. Конвенція про права осіб з інвалідністю : Конвенцію ратифіковано Законом 16 грудня 2009 року № 1767-VI. Офіційний вісник України. 2010. № 17. 19 березня. С. 93.

19. Кулинич Б.Г. Витоки паралімпійського руху в Україні. *Гуманітарний вісник : зб. наук. праць*. Том 33. Черкаси : ЧДТУ, 2020. С. 54–66.
20. Матвеев С. Ф., Когут І. О., Гончаренко Є. В. Педагогічні засади проведення тренувальних занять зі спортсменами, які мають відхилення розумового розвитку: навчальний посібник. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. 122 с.
21. Мут'єв А. В. Розвиток рухової сфери глухих школярів засобами спортивних єдиноборств: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню кандидати педагогічних наук: 13.00.03. Одеса : Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, 2003. 19 с.
22. Передерій А.В. Спеціальні Олімпіади в сучасному світі: монографія – Л.: ЛДУФК, 2013. 113 с.
23. Передерій А.В., Розторгуй М.С. Теоретико-методичні підходи до періодизації багаторічної підготовки спортсменів у адаптивному спорті. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016. № 1. С. 91–95.
24. Плошинська А. А., Крюкова Ю. О. Паралімпійський спорт як соціальне явище. *Актуальні проблеми фізичного виховання та спорту в сучасних умовах: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Дніпро : Вид-во «Нова Ідеологія». 2017, 130–137
25. Положення про Український центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю "Інваспорт" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-99#Text>
26. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення подальшого розвитку спорту осіб з інвалідністю в Україні та їх фізкультурно-спортивної реабілітації»: прийнятий 30 листопада 2016 р. № 943. Офіційний вісник України. 2016. №101 30 грудня. С 316. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1463082>

27. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2006. № 2–3. Ст. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/ed20051006#Text>.
28. Про розвиток та підтримку паралімпійського руху в Україні : Указ Президента України від 21.10.2005 р. № 1505/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1059/2001#Text> (дата звернення: 07.07.2023).
29. Розторгуй М.С., Передерій А.В., Бріскін Ю.А. Структура нозологічно-орієнтованої програми підготовки пауерліфтерів з вадами зору на етапі початкової підготовки. Український журнал медицини, біології та спорту. 2019. Т. 4. № 3(19). С. 64–70.
30. Скрипка І. М., Ворона В. В., Організація роботи в закладах системи «Інваспорт» Сумської області. *Проблеми формування й удосконалення спортивно-технічної майстерності*, Вісник № 10 (166)2020. С.285-291
31. Скрипка І. М., Чхайло М. Б., Кравченко І. М., Гладов В. В., Лапицький В. О. Фізичне виховання та спорт, як засіб інтеграції людей з особливими потребами в повноцінне суспільне життя та аналіз їх спортивних досягнень. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2020. №VII 223 (37) Feb. P. 59–63.
32. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання - здоров'я нації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963%D0%B0/98#Text>
33. Inclusion in Action. Special Olympics. Retrieved from URL: <http://www.specialolympics.org/Default.aspx?LangType=1049>
34. Organizational basics implementation of the programs of Special Olympics / Yevgenij Prystupa, Alina Perderiy, Yuriy Briskin, Maryan Pityn // *Harvard Journal of Fundamental and Applied Studies*. – “Harvard University Press”, 2015, – No.1. (7), Vol. VIII – P. 266–272

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета

для спортсменів щодо визначення стану, організації та проблем розвитку «Інваспорту» Миколаївської області в умовах воєнного стану.

Шановний, респонденте! Звертаємося до Вас з проханням взяти участь в опитуванні, результати будуть використані для написання кваліфікаційної роботи. Метою даного опитування є здійснення дослідження стану, організації та проблем розвитку «Інваспорту» Миколаївської області в умовах воєнного стану.

Результати цього опитування будуть ретельно вивчені та враховані. Нас дійсно цікавить Ваша думка. Інформація, зібрана під час дослідження, буде узагальнена та використана лише в наукових цілях. Анонімність і конфіденційність гарантуємо. Ми будемо вдячні за Ваші відверті відповіді та пропозиції.

Ми збираємо інформацію про умови організації та функціонування «Інваспорту» в умовах війни. Для дослідження ми беремо відрізок часу від початку повномасштабної війни взимку 2022 року по теперішній час. Хоча визначаємо початок збройної агресії з боку російської федерації, що почалася у лютому 2014 року з порушення цілісності України та анексією Криму.

I. Загальні питання. Візьміть до уваги, що всі питання в даній частині є обов'язковими для визначення демографічних та соціальних характеристик респондентів.

1.1. Вкажіть вашу стать

Жінка

Чоловік

1.2. Вкажіть ваш вік відповідно до вікових категорій

З 15 до 25 років

З 25 до 30 років

З 30 до 35 років

- 1.3. В якому регіоні Ви проживаєте на даний час.
- 1.4. Яким видом спорту ви займаєтеся
- 1.5. Який спортивний розряд Ви маєте
- 3 Розряд
- 2 Розряд
- 1 Розряд
- КМСУ
- МСУ
- МСУМК
- ЗМСУ

II. Вплив воєнного стану на особисте життя

- 2.1. Чи постраждали Ви та ваші близькі внаслідок війни в Україні
 - Так
 - Ні
- 2.2. Потребу в підтримці якого характеру Ви найбільше потребуєте
 - Фінансова
 - Покращення житлово-побутових умов.
 - Моральна підтримка
 - Професійний розвиток (освіта, робота)
 - Соціального захисту
 - Реабілітації та медичної допомоги.
 - Інше
- 2.3. Чи змінювалося Ваше місце проживання у період військового стану?
 - Так
 - Ні
- 2.4. Що вплинуло на Ваше рішення покинути місце проживання?
 - Сім'я
 - Стан здоров'я
 - Міркування безпеки
 - Переміщення бази тренування
 - Воєнні дії
 - Інше
- 2.5. Ваша база тренування переміщувалася внаслідок воєнних дій?

Так

Ні

- 2.6. З якими труднощами Ви стикалися під час процесу переміщення бази тренування.

Ваша відповідь

III. Особистий досвід, пов'язаний з війною

- 3.1. Чи було створено умови для тренування під час війни

Так

ні

- 3.2. Чи виникали проблеми з базою для тренування

Так

ні

- 3.3. Чи відчували ви проблеми з організацією тренувань під час війни

Так

Ні

- 3.4. Якщо відчували, то вкажіть які

Відсутність умов для тренування

Пошкодження бази тренування

Відсутність тренерського складу

Власна відповідь

- 3.5. Чи відчували ви проблеми з організацією і участю в змаганнях під час військового стану

Так

Ні

- 3.6. Якщо відчували, то вкажіть які

Відсутність фінансової підтримки для участі в змаганнях

Не можливість взяти участь в змаганнях внаслідок війни

Недостатня підготовка до змагань внаслідок війни

Психологічно моральний стан внаслідок війни

Власна відповідь

- 3.7. Чи брали ви участь у змаганнях під час війни

Так

Ні

- 3.8. В якого рівні змагань Ви брали участь під час війни

Обласні

Всеукраїнські

Європейські

Світові

- 3.9. В скількох змаганнях за час війни ви взяли участь (вказіть цифру)
Власна відповідь

IV. Оцінка діяльності Інваспорт

Оцініть на якому рівні надавала вам допомогу організація Інваспорт від 1 до 5

- 4.1. Чи надавала вам допомогу «Інваспорт» в організації тренувань
- 4.2. Чи надавала вам допомогу «Інваспорт» в організації навчально-тренувальних зборів
- 4.3. Чи надавала Вам допомогу «Інваспорт» в організації та участі в змаганнях
- 4.4. Чи виникали проблеми в наданні послуг організації «Інваспорт». Якщо так, то які саме
Власна відповідь
- 4.5. Які б послуги Ви б хотіли отримувати від організації «Інваспорт»
Власна відповідь
- 4.6. Запропонуйте шляхи удосконалення діяльності та розвитку організації «Інваспорт» в майбутньому
Власна відповідь